Массо а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган («СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 67 (5173). | ШОАТТА, 3 июнь 1972 шу. | 2 кеп. | *Газет арадувл 1923 шера денз*

КОММУНИСТ — КУЛГАЛХО

Сенца диста йиш я завода, фабрика, гIишлои организаце, колхоза, совхоза, пачхьалкхен учреждене кулгалхочун балха тIара гIуллакхаш? Эттара хьалха из диста йиш я хьалхашка латта деккараш толаме кхоачашдара коллектив сарцагIа лакха цунна хаьна. Нохч-ГIалгIай областной партийни организаце вIезнга хьалхехебаьбаш кхетамца болх дIобахьа хоеш бола кулгалхой — шоай гIуллакх дика довзаш, нахаа кхетам бала хоеш бараш.

Цу тайпанарчу кулгалхоех цхьа ва Урус-Мартана районерчу «Гойтинский» совхоза директор, Социалистически Къахьегама Турпал Багерманов Алхазур. Комплексни кхай-тракторни бригада бригадиргара ваьлча совхоза директорга кхачваьлча лаккхеннав нох. Багерманов.

Фуд цун балхаца белгалдар? Из да хьалхайн латтача дахарех бола бехктехам ше кхетабаьца Iеш ше кулгалдеча коллективага кхетабайта хоеш, дисциплина йолаш, дегIаца аздел долаш, махаца Iаьмерах долаш ше хилараш совгIа, уж оамалаш йолаш коллективацара нах хьалхехьа хоеш совхоза директор хилар. Пудухьа тамаш яц республика боахамашта юкъе дикагIачарех лоархIаш, хьоакам яца, лаьттокцарча балхий говзал дIайоаш кхечахьоа «Гойтинский» совхозе юртабоахама бохлой ухаш хилар. Лаьтта оахе, дIадуйн, дIайийнача культурашта гIуллакх дойя, хий дулле, алатаю чуне гIуллакх дика вIашагIехьдаийхам культура лакха йолаш бахкан чакхдоах совхоза хьалхане, хIаьта ше дешна довзаш а ххоечаш а ду. Нох. Багерманов чакхдолкха лаьрхIа гIуллакх юкъагIа ца дутош, нахагара хьадеха доазар диза хьадехамы, бе боагIачоа бейн бе хозш ва. Совхоза партийни организаце коммунисташ - кулгалхой хьалкхебу парте эшаш беннача кулгалхоех доахка деза гIуллакхех доахкаш хургбелаш. Шишегiа хьалхинабац совхозе СССР Лакхехьарча Совето депутат, вненьевал Шамилева Зина, хьалха «Гойтинский» совхоза бахьадаьрш леладеча бригада бригадир хинна, хIанз Мичурина совхоза директор Зелимханов Ваха салпа бола специалисташ.

Республике а гаьлпа араьхаьа а а йовзаш я Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» завода, Грозненски химически комбината продукци, къахьегама толамашца шоай сий даьккхад Сунженски района «Победа», Шелковской района «Коминтерн» юьтта ххы дукхача боахамий коллективаша. Уж толамаш дукхагIа долча даькъе даьхад цу коллективашта керте йоккха опыт йола, шоай балха тIа партийни, профсоюзни комсомольски организацеех ког тIортмата еш кулгалхой-коммунисташ боландь.

Парте XXIV съезде лача отчетни доклада тIа КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара нох. Л. И. Брежнева аьлар: «ХIанз вайцига кадрашцарча балха юкъе чIоагIъенний нахах тешалгеи цар сий делгем царгара принципиальни хьадехарашца цхьана тарделийташ хилара практика. Цу дергатане а гIуллакхацара, новкъостапкахьара хьал хулийт, шоашка дулургдарш дизагIа де болхлошка йиш хулийт. Вахаро халдаяза лакхду кадрашкара дIадехараш. Вайна эш дикача профессионально кийчонца цхьана лакха политически сахкетаи а болаш бола, гIуллакх довза а довзаш экономикен культурен дегIакхувлара дешаш къестаргрдала, хIанара доал дарп методаш йолаш бола нах».

Вай республикерча промышленни предприятий, гIишлой организацей, транспорта, колхозий, совхозий, Iилман учреждений дукхагIа бола кулгалхой - коммунисташ дика кхетадаш ба парте шоайта тIадилла гIуллакх, цар творчески хьинар кходий КПСС XXIV съезда, Центральни Комитета Пленумий, областной, городской районни партийни организацей пленумий сецамаш кхоачашдина.

Дукхача коммунистий - кулгалхой цIераш яха йиш я шоай коллективашта хьалхашка дахь ца Iеш бахача наха юкъе а къамаьлаш деш, нах партеи правительствах чурча а арахьарча а политикех дIахкетабеш уж хилараца. Цар еш лекцеш, докладаш в, дIайовийт ленински къамаш политика, экономически эшанеш къахьетамхошта дIайоазийташ болхлой терхам тIаухийт къахьетам Iаьма ларда тIа вIаштIехьбаккхара.

Цунца цхьана хIанз а шийлуш ба къахьетамхой коллективашта кулгалдо шоаш оттабаь а массадолча дикача хIаманна хьокхам тела безаш а шоаш хилар дицдолийташ бола кулгалхой. Республике требсоюза гIишлоний цхьайолча организацешка, Аргуни - дукха комбинате дира къонсам лоаттабаш дисциплина техкаерашца, къоалаш дерашца, алкха шоашта бохча тIейлетпа служебни положенех кулгалхоша пайда ийбеш моттигаш я.

Вай кулгалхоех дукха дукхагIа бараш лаккхерен юкъера лоархIаш дешар дийна, къахьетама йоккха школа лIаза, партийни а боахама а кулгалдара балха дика опыт йолаш ба.

Парте горкомий, райкомий, предприятей, колхозий, совхозий партийни комитетий доклад да къахьетама коллективашта кулгалде оттабаьрашта ийслагIча цхьаетка планаш кхоачашъяра тIера денна бокъонца де доагIа некъостал дар, царех дикагIбарий масал тIа къахьетама коллективаш кьаькхепр, цунца цхьана кулгалхошкара принципиально хьадеха деза шоай болх парте Центральни Комитета дIадехарга хьежже цар вIаштIехьбоаккхийта.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Доакъар—дукхагIа

Мамонта дукхагIа доакъар Iалашдера, беррига вие тIабаккхийта къахьегаш ба республика колхозий, совхозий болхлой. Май бутт кхоачалуш республикe гIолла 17,4 эзар тонн сенаж кийчъяьй, е шера планагIа 42 процент. Совхоза цу хаьна кийчъя хиначула дукха дукъгIа к из.

Геттара дика вIаштIехьбаьккхаб доакъар Iалашдара болх Шелковской района боахамашка. План 4100 тонн йолча хIензале 7115 тонн сенаж кийчъяьй цу районе, е планагIа кийчъе еаш хинначох 174 процент.

Гудермесски района колхозашен совхозашен 2228 тонн кийч. даьд не доакъар. ПланагIа Iалашде дезаш хиначул шоаза дукхагIа да из.

Дика вIаштIехьбаьккха чаккбоаних сенаж кийчъяра бодх Надтеречни а Наурски а районашка.

Беррига а бац мотта дика къахьегаш. Республика кхача районел дукхагIа 11 эзар тонн гиргта сенаж Iалашъе езаш к Сунженски района колхозашка совхозашка, хIаьта Iалашъяр 123 тонн мара яц.

Баьца витамини хьоар дахкарe тьалха латт Наурски, Шелковской районаш.

Наурски районе 236 тонн Iалашдаьд из мах бола доакъар е планагIа пхеьлагIа дакъа. Шелковской районе планагIа 2 эзар тонн даккха дезача 278 тонн витамини хьоар Iалашдаьд.

Баьда Надтеречни, Наьсарен, Нажай-Юрта, Шаьла районашкача боахамашка баьце хьоар даккха хIанз а болабенн ний вала йиш я.

Доакъар Iалашдара болх юрта боахаме деза долча баххаьнта юкъе лоархIамегIа болчарох цаI ба, хIаьта из толамца чакхбаккха беррига а торонаш я укх шера юрта боахама къахьегамхой. Цу торонех бизза пайда эца беза.

1972 шера 29 мае доакъар Iалашдарах бола СВОДКА

плана процентаца

Районаш	Витамини баьца хьоар	Сенаж
Ачхой-Мартана	7	—
Грозненски	9	—
Гудермесски	9	шозза
МалгIабика	5	12
Надтеречни	—	пхезза
Наьсарен	—	3
Наурски	20	43
Сунженски	3	1
Урус-Мартана	6	32
Шаьла	—	49
Шелковской	14	174
республике гIолла	9	42

КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиуме, СССР Министрий Совете

СОВЕТСКО-АМЕРИКАНСКИ ПЕРЕГОВОРИЙ ИТОГЕХ

КПСС ЦК Политбюро, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет дийцар лакхехьарча боарамe хьача советско-американски переговорий итогех КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева баьча хоамага. ВIарга могабир переговорашта Советски Союза долгацо баь боккха болх.

США президентаца Р. Никсонца из 1972 шера 22 мае дена 30 мае кхаччалца СССР-е вена вIаштагIа волча хьина советски кулгалхоий — КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя новкъоста Н. В. Подгорни, СССР Министрий Совета Председателя А. Н. Косыгина — яь переговораш, уж переговораш еча хана кулгаш яздаь документаш дуней хьалхашта юкъера боккха лоархIам болаш да, советско-американски отношенеш дегIайоагIача баьккха боккха гIо ба, цар новкъостал ду тайп-тайпара социальни строй йола пачхьалкхенаш машаре ухара принцип чIоагIъяра, машарен халкъай кхерамалена гIуллакха.

«Советски Социалистически Республикай Союзаи Америка ВIашагIкхийттача Штаташтеи юкъе вIаши долча гIуллакхий лардаш» яхача Москох тIайнацача документо хьахулийт цу шинена юкъера вIаши къаьстдола бувзамаш цхьана леладу гIуллакхаш чIоагIача, йIехкдача хаарча ларда тIа, кхоалагIча мехкашта ихьаккха зе а дергдовцаш леладара оша дунен халкъашта юкъера — правови хьалаш. Шинна а пачхьалкхен политически практике уж принципаш хадделаза кхоачашъяро гIо дергда дIахо а советско-американски отношенеш лергIа яхарав дерригa дунен халкъашта юкъера хьал тоалдарав.

СССР-ан США-нен юкъе ракеташта духьаьларча оборона системашта доазув оттадарах дола договор дари стратегически тIагIертара героакта доазув оттадара даькъе цхьайолча гIуллакхех хинна соглашени ири — из геттара боккха лоархIам бола, ядерни тIема кхерам лаьгIбара, гере хьадалга юхаоалара гIо деш дола гIуллакх да, дерригa гере дIадоаккхийта сиддара перспективаш хье а яьд. Советски американски халкъий а дерригача адамий а хьаштама маххара да из.

Гоинальаре Iалам лорадара, унахIено лорара, космос дайъе, Iилман техникан тайп-тайпарча доакъошка цхьана гIуллакхаш леладарах йола советско-американски соглашенеш а кхьайола соглашенеш а шинна а пачхьалкхен хьаштама маххара санна наькъа ихара юкъарчел доаццаш эттара тIех долча хьаштанта машара а я, машара гIуллакхашта дика гIо а ду.

Советски Союз гIалха а США-ца торгови, шира экономически бувзамаш дегIайоаладара, цу лоакъа а вIаши пайдане дола гIуллакхаш карадоагIаргда хьина а хетаж.

1970 шера 12 августе СССР-ан ФРГ-нен юкъерча договора, Берлина маххбуцарча соглашенеш доагIача декий хьаьнтехьачо соглашение позитивни лоархIамах СССР-ан США-и уйлаш цаIаш хиларах а Европерча пачхьалкхеншта юкъерча хьала кхоккам лаьгIбена царна юкъера машаре цхьана леладу гIуллакхаш дегIайоаладеш хIанз йолаш йолча процесс. Европа юкъара совещани кийчъяра а дIакхьара а юкъе доагIашдола дакъа лаца мехкие а вагIуб кийча хиларех а Европа кхерамзлен дика фактор доархI советски кулгалхошта.

Переговораш еча хана оагIонаша чIоагIдар Гаргарча Малхбоале Кхерамален Комитета № 242 йола резолюци лергIа кхоачашъяра ларда тIа гIуллакх машаре къоастаде дезаш хилар. Белгалдаьлчдар Iарбий халкъий ниiсъен гIуллакх хьалладара Советски Союза позици хувца ца луш хилара дакъеьла хьоаш. Кхерамзлен Комитета резолюци кхоачашъяра хьашаро гIо да из кийча [illegible]

КПСС-ан Советски пачхьалкхен халкъие леладеча организацеша йоаза хьалхош переговораш йолча хана Вьетнамен Индокитая чудча вахвашцеи США дIахо еш йолча агрессе дола хьахьехьа советски делегаце оттаь лергIа, чIоагIа позици. Советски махко вьетнамски халкъа турпала къовсам хьалловцаш хилар чIоагIа хиннад, дохаргдоваш а да.

Советско-американски переговорий итогаш цIаьхе а хьахьехкар хIаннарeх хьалхашца дунен халкъашта юкъе къоастам латта дешаш «низа позице тIара» йоагIача политика методаш къоастаде йиш йоаццаш хилар. ОагIоний цхьатара бокъо а цхьатарра кхерамзле а хIаьра, хьаштам вIаши лоакхIара, тайп-тайпара социальни строй йола пачхьалкхенаш йоххий с вIашига хилара хьежа доаццаш машаре яхара принцип дунен халкъашта юкъерча отношенешна массейн чIоагIъяра ларда тIа переговораш ера наькъа къоастаргрда уш, къоастаде а деза.

КПСС ЦК Политбюрос, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето чIоагIа раьза хинна белгалдоаккх КПСС шийца ленински политика леладара советски халкъо из на даш къахьегаро бахьан долаш. Советски Союза ния хаддаза чIоагIлуш хилар, дунен социализма хьаштанта, машаре дунен халкъашта юкъера кхерамзлен чIоагIъяро наддахьа а да.

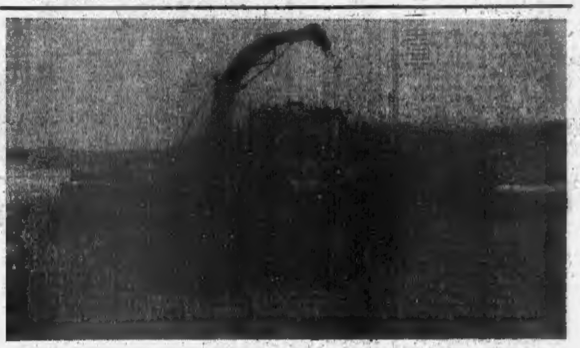

Хьайбашта шортта доакъар хилийтара хьалхе сарцагIа а баьпа къахьегаш ба Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза механизаторашa, беррига колхозхой.

ПланагIа 600 тонн баьца хьоар кийчде дезаш а колхоз. Бакъда, СССР изовэткъен итт шу дизара сийпа яхье а этта колхозхоша лаьрхIад 800 тонн из баьхха дика доакъар Iалашде. Цу гIуллакха колхозе алатаца цхьана дIайийна а 127 гектар тIа люцерна. Цунах баьца хьоар доаккхаш «АВМ-04» яха установка я колхозе болх беш. Дукхьашка дIадахача шера бIаьсти ийцар колхоно из установка. Из Iалашъярца хаттар эттар колхоза кулгалхошта хьалхашка — «Мала вохийтаргва цу чоаккхерча установка тIа?» — аьнна.

Дукхача механизаторий цIераш яьхар. ТIехьара из бехктохаме болх тIабилар Кортоев Яхьяйна. Сихха установка дIаоттаe волавелар из. Шиа кIира даьлча болх бе йолавелар установка. Колхоза складе хьаахь даьлар баьца хьоарах диза къахате галеш. Деррига а дIадахача шера колхоза кийчдаьр дар 400 тонн баьца хьоар. Доккха новкъостал дир цо колхоза хала хиначa IаьI хьайбаш кIалхардахара.

Баьца хьоара лоархIам боккха болга кхета а даь укх шера из шоаза дукхагIа даккха хьаьрхIад укхаза. Цу гIуллакха установке шин сменагIа болх бергбола гIуллакх вIаштIехьдаьккхад колхозе.

ПланагIа цхьан дийнахь 1800 килограмм хьоар кийчде дезача кийчдер 4000 килограммага дIакхечаш да. Колхоза керттерча инженера Шидов Махьмада дувцачох, шотта болх дIабоде хастта 5000 килограммага дIаккхачаргда хIара дийнахь кийчду хьоар.

Механик воацаш кхоккха болхло ва установка тIа болх беш. Цхьане аьта буц установка чу тесс, шоллагIчо галеш хьалдуз хьоарах, кхоалагIчо галеш тег.

Установка болх бе йолаеннача хьалхарча дийнахь дена укхаза болх беш я ганеш дузаш йола Кортоева Муанцат. Цун дика болх ахчан совгIатаца белгалбаьккхаб колхоза правлене. Иштта дика болх беш я Храмова сиецдара Бабенко Екатерина а.

Установко цахадлаш болх бергболаш буц лоаттаю комбайнера Самойленко Яков Михайловичеи тракториста Филатов Николай Максимовичеи.

Х. ГАЛАЕВ.

СУРТА ТIА: комбайнер Я. Самойленко сиецб хьокхаш ва.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТОХКАМО ХЬАХЬЕКХАР

Укх деноша бIаьсте йийнача культурий хьал тохкаш Шаьла районе хилар хIанз болх беш йола КПСС обкомеи Министрий Советеи республикански комисси.

Йоккха моттиг дIалоац цу районе хьажкIаша. ПланагIа 2525 гектара тIа а езаш хиина уж 6131 гектара тIа дIайийнай.

Из культура кхеира йоккха балха опыт йола дукха цIи хеза нах ба цу районе. Масала, Б. Саидов, А. Ломалиев, Х. Косумов, Я. Абдулаев, М. Исмаилов, кхы а дуккхабараш.

Дикача хьал тIа я Ленина, XX партсъезда цIерагIча колхозашка дIайийна хьажкIаш. ХьажкIаш дIае хьакъоастадаь хинна лаьтта агротехнически дикагIйолча хина энбо ильх, удобренеш кхо а ца еш кхай картограммашка хьежжа хьаьвдно.

XX партсъезда цIерагIча колхозе ялата а силоса а хьажкIаш квадратно-гнездови хьесапе дIайийнай. ХIанз аммиачни селитраца подкормка а еш хьалхара культиваци чакхйоаккхаш ба цу колхоза механизатораш. 360 гектара тIа баьб цар хIанзале из болх. ХIаьта пхьайолча звенешка шоллагIа культиваци йолаяь.

Дика тIахьожаш лоаттаьу дIайийнача хьажкIашта Ленина цIерагIча колхозе а. Пхь бIаьн шовзтъен итт гектара тIа дIайийначе хьажкIаех кхо бIаь гектара тIа ялата лаьрхIа йийнай. XX партсъезда цIерагIча колхозе санна хьажкIай квадраташ ниiсса е укхаза а. Цу гIуллакхо торе хулийт обработка еш техникаx бизза пайда эца.

Цу шинна боахаме эшшача боарамагIа, хIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 42—45 эзар хьажкIа я. Аха деза, Ленина цIерагIча а XX партсъезда цIерагIча а колхозашка дIайийна хьажкIаш дий ца дукхача кхаина йолча. ХIаьта догIаш дийнача чуя тIехьагIа шина дегI дийнад цар. ХIанз юкъера лаьрхIача 40—50 сантиметр лакхъенний уж шина боахаме. Хетаргахьа хIара гектара тIара дийнца 40—50 центнер хьажкIаш чуя йиш хургья цу колхозашка.

КПСС обкомеи вай республика Министрий Советеи комиссе баьча тохкама итог йича районе гIолла эггара лакхагIа йола белашк — 4,6 Ленинеи XX партсъезда цIерагIча колхозашта оцар.

Дика оценкаш еннай «Джалкае» — 4,5, «Предгорный» — 4,45, «Автуринский» — 4,35 совхозашта, Шалински совхоза — 4,2 баьл.

ДIайийнача хьажкIашта гIуллакх дара массарел а тIехьайнесар «Куйбышева» цIерагIа колхоз. Ялх бIаь гектара тIа я цу боахаме хьажкIаш. Шийн хинналья моала ца баккхарах чIоагIа бIехдаьл хьажкIаш дIайийна кхаш оасара баьцаша. Цхьацца долча кхашка хьажкIаел лаккагIа я тIамьйна оасара баьцаш.

ДукхагIа йолча участкашка хьажкIаш квадратно - гнездови хьесапа дIайийна ца хиларах, гектара хала да тIедамкаца оасар да.

Дукха кхоачамбоацареш да кхыча боахамашка а. ДукхагIа долча боахамашка кIезига пайда эцаш я дIамигача оасар даче махкалгех, гербицидех. «Автуринский», «Джалка» совхозашка хьажкIаш дIадира дикагIайола ца тIехьадаьйта хиларех во тIаккхий хьажкIаш. ХIаьта «Автуринский» совхозе цхьайолча участкашка май бутт чакхболлаш мара тIамьйна йолаяланзар уж.

Районе хьажкIаш леладеча звеньевойшта юкъе хьожача ялдо хьалхара моттиг «Предгорный» совхоза звеньевойс Исмаилов Моалде яьккхар, шоллагIча моттиге XX партсъезда цIерагIча колхозера Ломалиев Али ва.

М. БАШИРОВ.
И. ОЛИМПИЕВ.

МАШАРЕИ КХЕРАМЗЛЕНИ ХЬАШТАШТА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА ЗАСЕДАНИ

31 мае Кремле хилар СССР Лакхехьарча Совета Президиума заседани. Заседани хьийлар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя Н. В. Подгорни.

Заседане дакъа лоацаш хилар КПСС ЦК Генеральни секретарь СССР Лакхехьарча Совета Президиума член, Л. И. Брежнев, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя заместителаш, СССР Лакхехьарча Совета Президиума членаш, СССР Лакхехьарча Совета палатий председателаш, кхыбола официальни нах.

Президиума дийцар Советски Социалистически Республикай Союзаи Германе Федеративни Республикаеи юкъерча договора ратификаци ярах долча денала.

Советски правительства цIерагIа къамаьл дир СССР кхыча мехкашцарча гIуллакхий министра А. А. Громыкос.

Советски правительства, аьлар цо, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага ратификаци яйтара хьачуденнад 1970 шера 12 августе кулгаш яздаь дола Советски Союзаи Германе Федеративни Республикаеи юкъера договор. Цу договора керттера маIан да ФРГ-ана доал деча гIоазараша лелаь политика бахьан долаш советско - малхбузен германски отношенешка … дIабоаккхаш хилар, шинна а пачхьалкхен хьаштаьшта, Европе машар чIоагIбара хьаштаьшта дола Советски Союзаи Германе Федеративни Республикаеи юкъера дикача доладоеш вIаши пайдане цхьана машарен гIуллакхаш доладеш тоадара эша хьиназа аргIоаца политическо - правови ларда хьал хилар.

СССР-ан ФРГ-анца юкъера договор вай парте XXIV-ча съезде белгалбаьккха, укх деношка хиначa КПСС ЦК Пленуме могабаь а дIахо дегIабоалабаь а бола дуней халкъашта юкъера кхерамзле чIоагIъяраш цхьана леладу Европа юкъера гIуллакхаш дегIадоаладараш тIаберзаба Советски Союза наьх вахаре эшаш эффективность йолаш хилар цIаьхха а хьахьоккхаьга да.

Договора тIара де лорхIараш деккхараш къаьста а хетадеш а да. Харпахь а дерзадь дунара моттиг ца юташ долча договора текста тIа дика къоастадаь оттадад уж. Къаьстта лоархIам болаш да Европа кхерамзлен керттерча дена — Европе долаш долча пачхьалкхенашта юкъерча доазоний хьакъехьара оагIоний декхараш дIаялдар. Советски Союзаи Германе Федеративни Республикаеи дIашхийкадаь … «укх договора кулгаш яздеча дийнахь долаш из хиллара Европа ерригача пачхьалкхений доазонаш хIанз а тIехьа тIайоагIача хана а дохаргдоацаш хиларах терра, цхьаннега а цхьаькха территориальни претензеш ерг ца хилар я». ТIом дIабаьнначул тIехьагIа эттара хьалха йоккхача капиталистически пачхьалкхенашна, йохаь гитлеровски Германе бокъонаш дIахо яхьа бокъо а йолаш дIахохьочарех йолчанарча договора тIа дIаяздаь ПНР малхбузера доазув а ГДР-ан ФРГ-анен юкъера доазув а. Из дувцашга йолацаш, геттара боккха лоархIам болаш да социалистически содружества малхбузера доазонаш чIоагIдара, вай вежаращха цхьоагIо йолча пачхьалкхений кхерамзлен дунен халкъашта юкъера позицеш чIоагIъяра плана тIа. Уж ерригa положенеш договора дог да. Уж латт дунен шоллагIча тIема итогаш тIом хиначул тIехьагIа дегIаахарен кIийлен тIа хьакхача территориальни политически долаш дарий ларда тIа.

Московски договора къаьста хьахьехха йола доазонаш дохаргдоацаш хилара принцип Европа дерригача халкъашта, машар безача [illegible] пачхьалкхенашна дай галаттараша маххара я. Тайп-тайпара общественни строй йола пачхьалкхенаш машаре яхара, халкъашта юкъе доттагIала цхьана леладу гIуллакхаш хилара ленински наскетанта тешаме йолча Советски Союзо массаза хьал доаттаьй, хьал а лоаттадаь ерг из дунен халкъашта юкъерча бокъон эттара лоархIаме йола принцип, хьадда тIехьа латт из йозза леладара.

Договора тIа да вIаши йолча отношенешка а дунен халкъашта юкъера дешаш къоастадеча а низ юкъе боалабергбоацаш хиларах дола оагIоний декхараш.

Белгалдаккха доагIа, аьлар дIахо А. А. Громыкос, 1970 шера 12 августе оттадаь договор кхоалагIча пачхьалкхенашта духьал даьхкха ца хилар, оагIонаш кьанна юкъа соглашенеех доагIаш а даш. Из шей ерригача положенешца Европа кхерамзле чIоагIъеш, Европера кхоккам мел барен цхьана гIуллакхаш леладарех хьал хьадеш да.

ДIахо А. А. Громыкос белгалдаьккхар Европа политика къоастаде дезаш латтача лоархIамерча дешай хьакъехьа ФРГ-а правительствица дувцар вIаши дуйлаш хилар шийна тIа хьаьаь йола оагIонаш де дага … конски переговорий йолча хана баь барт а ФРГ-анен ГДР-ан юкъе лергIа отношенеш оттаяра деккар а цу де лоархIараша маххара хилар.

Бизза ния болаш буц, аьлар дIахо оратора, мюнхенски соглашени бокъонца ца хиларах дувзадеша дола дешаш ФРГ-анен ЧССР-ан юкъе переговораш йолча хана къоастадергIхиларех баь барт. Из дохкар кхоачашдар Европера хьал тоадара боккха лоархIам бола гIуллакх да.

Белгалдаккха доагIа берта тIа оагIонаш Европа юкъера совещани кийчъяран толамца дIахьараш шоалкара мел доагIар де кийча хилар.

А. А. Громыкос белгалдаьккхар ФРГ-а СССР-цеи Польшацеи даьча договорашта Малхбузен Германе парламенто ратификаци яр — из хьакъало яьккха котамо хилар, ФРГ-е бахача дукхагIболча наьха кердача политикага, кхыча халкъашцен пачхьалкхенашцен дувцар вIаши кхетадара а дикача лоалахой гIуллакхаш леладара а политикага боалара бола безам кьахьокхар хилар.

ФРГ-ацарча отношенешка лоархIаме дика хувцамаш хилара доазон тIа латт вай хIанз, аьлар СССР кхыча мехкашцарча гIуллакхий министра. ХIанз лоархIаме да вай шин мехка юкъе цхьана леладу массе а оагIорахьара гIуллакхаш дегIадоаладара тIехь хIара декна бене практически балха тIа Московски договора положенеш йизза эффективность йолаш кхоачашъяр.

1970 шера 12 августе даьча договоро хьаелл СССР-ан ФРГ-анен юкъера политически, экономически, Iилма - техническа, культурни, кхыча доакъошкара отношенеш дегIайоаладара шоера перспективаш, вIаши пайдане цхьана гIуллакхаш леладара сфера эффективно шерье йиш хулийт. Цу цхьана гIуллакхаш леладара керттера лостаман къоастадир 1971 шера сентябрь бетта Ореанде КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнев ФРГ федеральни канцлераи В. Брандтаи вIашагIа хиийтте а.

СССР-ан ФРГ-анен юкъерча договора СССР Лакхехьарча Совета Президиумо ратификаци ергахилара тош аьлар А. А. Громыкос.

СССР Лакхехьарча Совета палатий кхыча мехкашцарча гIуллакхий комиссей цIерагIа къамаьл дир Союза Совета кхыча мехкашцарча гIуллакхий комиссе председателa, КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара М. А. Суслова.

(Довзар. Шеко доалар 3-ча оагIон тIа).

СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗАИ ГЕРМАНЕ ФЕДЕРАТИВНИ РЕСПУБЛИКАЕИ ЮКЪЕРЧА ДОГОВОРА РАТИФИКАЦИ ЯРА ХЬАКЪЕХЬАРА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Ратификаци яра СССР Министрий Совета хьачуденнача, 1970 шера 12 августе Москве кулгаш яздаьча, СССР Лакхехьарча Совета Союза Советеи Къаьмий Советеи кхыча мехкашцарча гIуллакхий комиссеша могадаьча Советски Социалистически Республикай Союзаи Германе Федеративни Республикаеи юкъерча договора ратификаци йойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **Н. ПОДГОРНЫЙ.**

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль, 1972 ш. 31 май.

МАШАРЕН КХЕРАМЗЛЕНИ ХЬАШТИЙ ДУХЬА

(Чаккхдолар. Доладур 1-ча агIо тIе).

СССР Лаккхерчу Советан Союзан Советан Къаьмнийн Советин кхыча махкашнарча гIулакхийн комиссеш укх шера 12-чоь 17-чу апреле хиннача шоай заседанешка Советски Социалистически Республикийн Союзан Германе Федеративни Республиканеи юкъера, 1970 шера 12 августе Москве куьйгаш яздина договорага, кхин а хьежна, бохьйна дийна а дийцар, хилар цо.

Кхыча мехкашнарча гIулакхийн комиссеи членаш шоай къамелаш дешцхьа барт а болаш белгалдаьккхар СССР-ан ФРГ-анен юкъе оттадаь договор тептара бохкуш исторически лоарIам болаш хилар. Из дуьнен халкъашта юкъера ххойкам меттара тIадорзадаь да, Европен деррига дуьнен тIен машар а кхерамзле а чIоагIъяра гIо ду цо. Договор де бен хилар Советски Союз хадданза машара политика чаккхйоаш хиларах, тайп-тайпара общественни системаш йола пачхахьалкхенаш машаре яхара ленински принцип кхоачашъяра тIехь цо лораргIа да йолаш къовсам лаьттабар бахьан долаш.

М. А. Суслова белгалдаьккхар, комиссей заседанешка дийца ма хиллара, договор Советски Союза а цигга Федеративни Республика а дакъий цхьа машара хьаштара мехкаша цхьатера доагIаш хилар, цхьаннена а цхьан оагIорахьара пайда ца луш хилар. Цо тьвалуйт Советско-Малхбузенгерманески отношенешка оалагтаь хуьнамаш даоа делалша даагдийна хьалаш, вай мехкаша экономически отношенешка а кхыча дуьнхачa доакъошка а шийна пачхахьалкхен, хьашташта цхьана гIулакхаш леладара эша дика лардаш йолк цо.

ХIана гIулакх латт практически гIа бахкоза, договора ерига положенеш йиза кхоачашьрах, цкама оагIонгахьара дика лоIам хойтарах.

Комиссей заседанешка белгалдаьккхар договор даро Европера ерига политически климат толара юкъе лоархIаме дакъа лоацаш хилар а.

ДIахо М. А. Суслова белгалдаьккхар цкьатьара бокхо хьадеса юкъера могаьлша дуней дакъьашта юкъерча правови нормайи ларда тIа договоро германски шин пачхахьалкхенна — Германски Демократически Республиканеи Германе Федеративни Республиканеи юкъера отношенеш дергIахкара хIанзе а дIайолаеина процесс толлаца дегIайолалара гIо хеш хилар. Эхь доля мюнхенски соглашени бокъонца ца хилар тIаэчара ларда тIа ЧССР-ан ФРГ-анен юкъе барт бера эша во доаца хьаенш а хьаьуш.

Белгалдаккха доагIа, аьлар дIахо оратора, СССР-ан ФРГ-анен юкъера договор, тIехьагIа Польски Халкъа Республиканеи ФРГ-анеи юкъе дах договор а сацна, Европа кхерамзлен чIоагIа бола системе хьаяр сацна долче вай континента деррига халкъана де дерхIача лоархIамерча гIулакха тIа бодача новкъа бокъна хьи цхьаьвкх а гIа хилар.

Договорша гIо ду машаран Европе цхьана гIулакхаш лелдеран тIехьабарий болх хьнкарегIа хилийтара. М. А. Суслова белгалдаьккхa СССР-ан ФРГ-анен юкъера договор дуьцача дена, кхыча махкашарча гIулакхий комиссешка договора ратификаци яра гокхьа Германе Федеративни Республике шерра къяза хьоеши оттарча, кхохкам меIбараи вай мехкашта юкъера отношенеш тоарах тIехьабараштаа ду небкъе духьалбараштаа юкъерча кхоесашка дуьзадеана къаьстта йоакхо еш дийцалга.

Советски Союза Коммунистически парте, Советски пачхахьалкхано КПСС ЦК майски Пленума решене тIа белгалдаьккха ма хиллара, аьлар М. А. Суслова, тIехьа тIайоагIача хана а хадданза кхоачашъергьа КПСС XXIV-ча съездо оттаь программа, тайп-тайпара социальни строй йола пачхахьалкхенаш машаре яхара принципаш чIоагIъяра хьнкаре гIо а деш, цхьан хаика империалистийн агрессивни политика хьайда йоа а тохаш.

СССР-ан ФРГ-анен юкъера договорагIа чIоагIа а массе оагIорахь а хьежачул тIехьагIа кхыча махкашарча гIулакхий комиссе ма цхьа барт а болаш оцьадо договор советски халкъа хьашта машаре машара кхара хилар. Шийнара а Советски Союзан ФРГ-анен юкъера дикача доалахой отношенеш дегIайоалдара гIулакхa а юкъе лоаца лоархIаме дакъа хилар.

Союза Советан Къамий Советан кхыча махкашарча гIулакхий комиссеша, аьлар М. А. Суслова, цхьа барт а болаш тIаьIьцар Советски Социалистически Республикий Союзан Германе Федеративни Республиканеи юкъерча договора ратификаци яр СССР Лаккхехьарча Совета Президиума вочаьваьа.

Договор дуьца доладу. Трибуна тIа ва КПСС ЦК Политбюро членаш вола кандидат, Белоруссе КП ЦК хьалхара секретарь П. М. Машеров.

Советски Союзан ФРГ-анен юкъера договор, Польски Халкъа Республика ФРГ-ацара договорица цхьана, йоах цо, лоархIаме собатия я. Из, бокъьалдар, аьнча, кораIгIанна позитивни политически гIулакхаш чIоагIдарех дуъне шолаагIча тIем тIа фашизм заьабарах Европе хьаднина политически доклаш. Харац ФРГ-ас бегадаь тIаьцарен ларда тIа вай отношенеш кердача фазага доакха да.

ДIахо П. М. Машерова белгалдаьккхар цу договора ратификаци яр, хIаьта иштта дIалза Москве лаккатIча боарамагIа толмица чаккхьнина советско-американски переговораш вай парте Централен Комитета Политбюрос, Советски правительства, Л. И. Брежнева шо, хIаьта иштта Н. В. Подгорне, А. Н. Косыгина, КПСС ЦК Политбюро кхыча членаша, парте Советски пачхахьалкхени арахьарча политика вина дика чакхбаккхара гIулакха тIаьхIаьа ца луш, хаддаиза, тIехьа тIайоагIа ленински хьисапе гаьнгара гуш баьча балхах логически закомагIа доагIаш хьашта хIана да.

Цу сийлахь дошлача гIуллакха тIехь йоакъаста Л. И. Брежнева лоарIаш а цуьна маргIадьинарий а бокхьаллар аьнна теттара доаший да, аьлар П. М. Машерова. Белоруссе ССР къахьегамхоша а берригача советски нака а теттара дика неташ тIа а из, дег чура хьал а доал КПСС XXIV съезд хиначул тIехьагIа вай парте Централен Комитетон правительствен арахьарча политика дерригIа гIулакхаш а мероприятеш а, уж чIоагIъя тIуа из оттадаь, къаьстта чIоагIа лоарIам болаш Советски пачхахьалкхен, социализма, дуьнен тIа машара прогресси хилара гIуллакха хьашташ махкара гIоаза, деннийн хьисапе кхоачашъяь хиларах терра.

П. М. Машерова хьахьаьаьар СССР-ан ФРГ-анен юкъерча договора СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо ратификаци ярах йола предложени.

Цул тIехьагIа къамаьлени даьча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума членаша а хьаллаьнар из предложени.

Московски договоро, аьлар Московски Пачхахьалкхен университета ректора И. Г. Петровска, советско-малхбузен германски отношенешка кхохкамерни моастагIаргарен цхьана гIулакхаш леладарген тешам боларги бола хинъ хьабиллия ца Iеш, хьаду Европера деррига хьал оалангера тоадара, Европера машар чIоагIбара эша, къаьстта дика хьалаш.

Къахьегамхой депутатий Винницки областной Совета исполкома председатела В. М. Кавуна хилар:

Украина къахьегамхоша дерригача советски халкъо а санна ФРГ-аца эггара тайп-тайпарча доакъошка дика отношенеш оттара чIоагIа тIехьа болаш дуьл. Вай тахан я Московски договор Германе Федеративни Республике бахача дукха а дукхагIболча наха а хьалловаш хиларах йола вывод е кIийле.

Юкъерча Уралерча цIаста лоалядеча завода вошкалгIаолча мастера В. И. Большухина белгалдаьккхар Европе машар чIоагIбара тIаерзаь вай парте ленински Централен Комитета политика Советски Союза къахьегамхоша чIоагIа могаеш хилар. Из деккар кхоачашдара юкъе лоаца лоархIаме дакъа да ФРГ-ица договор дар.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателя заместитела, Латвийски ССР, Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела В. П. Рубена аьлар договор Европа кхерамзле чIоагIъяра керттерча, оалангарча дешах доагIаш да. Цук положенеш хьахьокх вай континентера дуьнен халкъашта юкъера хьал дегIаахора керттера хьашташ, машар беэча деррига халкъаша дог доахаш дарашен дагалаттарашен махкхара хилар.

Ратификаци яра хьалхашка дена СССР-ан ФРГ-анен юкъера договор — из исторически лоархIам бола документ да, аьлар КПСС Ленинградски обкома секретера Г. В. Романова. Московски договор оттадаро, Малхбузен Берлина хьаьхьехьа йиь оагIоно баьча барто, хIанзза чакхлавицача Лаккхехьарча боараме СССР-ан США-нен юкъе вIашагIкхетара итогаша, укх тIехьарча хапарча кхыча факташа тешавеш тешал ду Советски Союзан кхыча вежарашха долча социалистически мехкий машар беза ниьх беркате хилара. КПСС XXIV-ча съездо оттаь машара программе толланеэ кхоачашъеш хилара.

Договор дуьцара ираш бир Н. В. Подгорне.

1970 шера 12 августе Москве оттадаьча Советски Социалистически Республикай Союзан Германе Федеративни Республиканеи юкъера договора ратификаци ярах йола доаш доагIа доаш доахьь вай, аьлар цо. СССР Лаккхехьарча Совета Президиума заседание къамаьх даьча довкъботаше бокхха мах бир цу дийцача договора. Из договор дарал йиза ларкIа а йоагIаш лоархI вай межка дуьнен общественноста дукххача нехa юкъе дуьнен халкъашта юкъерча отношенеш историчуна укх тIехьарча хана хинача эггара а лоархIамечарех йола дакъа собита.

Бокъьала а СССР-ан ФРГ-анен юкъера договор бокхха политически лоархIам бола документ да. Цо машаре дахара принципий ларда тIа нийсъо Советски Союзан Малхбузен Европе эггара йоакхагIачарех йолча цхьан пачхахьалкхенаш юкъера отношенеш, СССР-ан Германе Федеративни Республиканеи дуьцар вIаши кхетадарен цхьана гIулакхаш дера. Дарен нийсъ цIенбу. Дукхача мехкаша нийся белгалдаьккхаш мехкдара, из договор Европа кхерамзлен дешаш къоастадара юкъе лоаца хIенкахштара дакъа да. Европе машар дарабарен чIоагIбарех гIулакхa тIехь качественно керда этап хьаьал.

Московски договоро хьахьокх, аьлар дIахо Н. В. Подгорне, ФРГ-а политика сеххамара ди хьаллоанача интальтех реализма позицеш тIара Европен дуьнен тIех хьалде долаш долча хьалага, социалистически пачхахьалкхенашцара отношенеш лергIахара дакхарча болаь хейнача ... юкъерча къовсама итог. Кхетадеш ма дяй, цхьана машаре гIулакхаш леладелта вIаштIехьдаьхара дукъаь бадаца хIанз а ФРГ-е хIамаш леладаш хилар. ФРГ-ера къаьстта дола гIоазраш дахьне а тIера даьнадаш Европа дешаш реванщен великогерманских национализмаш йоанцеш тIара къохтадене гIертара. Царна дашне а дIлаш дац Европа кIаизара доаломаш, бакъде тегац суверени социалистически ГДР йолаш хилар. Бакъда, укхаза кийда дийца ма хилара, ФРГ-е баьи дукха а дукхагIбола наь царна тIехьа болхаш. Цу дукха а дукхагIболча нахьа лоIам хьахьаккхаб ФРГ-а СССР-нен ПНР-ен долча договораша ратификаци ярах йолча Малхбузен Германе парламента решене тIа а. Вай дакъала юкъ ма решени, договор лоархагIа ма доадийташ кхоачашдара новкъ а, кхыча пачхахьалкхенаша дуьцар вIаши кхетадарен цикаса лоалайойн гIулакхаш леладара новкъа а долхаш, ФРГ-ана массаза а Советски Союзан тешаме а шена а эггара тайп-тайпара долча довкъьошна цхьана гIулакхаш ледаде кийча йола партнер дургашар дIа а кхайкаду.

Н. В. Подгорне йийдар договорa керттера положенеш.

Договор шин беррига чулоацама тIадерзадаь да, аьлар дIахо оратора, Европера машар чIоагIбара, Европера хьал оалангара тоадара. Цо де лерхIаш тIадерзадаь хьы а чIоагIагIа белгалдоакх Европа политика актуальни дешай хьакъехьа оагIонашта юкъе дуьцар вIаши кхетадеш дилар хьахьонхача, цар де лерхIарий хьакъехьа баьча бартаца. Из барт кхоачашбаро, дуьнилго йоащаш, лаккхарга ФРГ-нен социалистически мехкаштен юкъера отношенеш, гIо дерда царна юкъе тешам оттара.

Н. В. Подгорне белгалдаьккхар Московски договоро Советски Союзан Германе Федеративни Республиканеи юкъера шин оагIорахьара отношенеш дегIайоалаяра эша керда дика торолаш хьахулийтаы хилар. Советски Союзан Польски Халкъа Республиканеи ФРГ-ица оттадаь договораш чIоагIдаро Европерча политически климата кIоаргга влияни ца еш ютаргьяц.

Укх тIехьарча хана Европера йоал дегIайоагIача хулача дикача бухцамаш тешал ду, КПСС ЦК майски Пленуме белгалдаьккха ма хиллара, континенте тешаме кхерамзле Iалашъяра тIехь социалистически содружества вежарашка долча мехкаьIа ду хлотадеша гIулакхаш эффективность йолаш хилара. Европе малхбузен малхбоален моастагIала — ... лоатгIара метта ... вIаши пайдане цхьана ... леладара ха оттара тIадерзадаь СССР-ан кхыча социалистически пачхахьалкхенашен ... гIулакхех беркат доал.

СССР-ан ФРГ-анен юкъера договор машар чIоагIбара гIуллакх накъадоаллаш, халкъий хьашташа махкхара доладаь из дика дуьц, дуьн бокхха нах бу дукхча межкий правительственни общественни гIулакхерча нахьа. Договор дизза мога а ду, хьал а лоац вай парте, дерригача советски халкъо.

1970 шера 12 августе Советски Социалистически Республикай Союзан Германе Федеративни Республиканеи юкъерча договора ратификаци ярах йола предложени юкъейоалаяьй СССР Министрий Совето.

СССР Лаккхехьарча Совета Союза Советан Къамий Советан кхыча мехкашнарча гIулакхий комиссешо цхьа барт а болаш могайир из предложени, цу договора ратификаци ялга шоай оагIонгахьара мога а ду. СССР Лаккхехьарча Совета Президиума заседание къамаьлаш даьча массане а хьаллаьнар из рекомендаци.

ТIаьша оттаду Советски Социалистически Республикай Союзан Германе Федеративни Республиканеи юкъерча договора ратификаци яра хьахьехьара Указ а, йоах Н. В. Подгорне.

Н. В. Подгорне Iоеш Указа текст, СССР Лаккхехьарча Совета членаша цхьа барт а болаш тIаэц Указ.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела хуьг-хаду Советски Социалистически Республикай Союзан Германе Федеративни Республиканеи юкъерча договора ратификаци ярах долча Указа.

Иштта, СССР-ан ФРГ-анен юкъерча договора ратификаци яь СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо. Кхы цхьаькха а лоархIаме гIо баьккхаб КПСС XXIV-ча съездо оттаь машара программа кхоачашъяра новкъа.

«Советски Союзан Польшан ФРГ-ацара договораш чIоагIдаро Европе дукхаьа тIехь хьаергЫ керда политически атмосфера, — яьхад СЕПГ VIII-ча съезде КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, — Цо, ларкIа деза, лоархIам болаш тоадергIа Малхбузен Германе европейски социалистически пачхахьалкхенашцара гIулакхаш, долче Европа Малхбоаленеи Малхбузенеи юкъера цхьача леладу гIулакхаш беркате дегIадоаладара, Европе кхерамзлен лоархIаме проблемаш къоастара эша хьалаш».

* * *

Президиум иштта хьежар Советски Социалистически Республикай Союзан Ирански Республиканеи юкъера договор СССР Лаккхехьарча Совета Союза Советан Къамий Советан кхыча мехкашнарча комиссешка хоадам бе дIадаларах долча дешага.

Президиумо сацам бир 1972 шера 9 апреле Багдаде куьйгаш яздаь дола ратификаци йитара СССР Министрий Совето хьачуденна договор СССР Лаккхехьарча Совета кхыча мехкашнарча гIулакхий комиссеша хоадам бергболаш дIачуле, цул тIехьагIа СССР Лаккхехьарча Совета Президиума заседание хьажа, аьнна.

(ТАСС).

ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ ПАРТОРГАНИЗАЦЕ

КПСС Грозненски горкома бюрос ладийгIар «Коллектива къахьегамен общественно - политически хьинар айдара «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода партийни организаце беча балха хьакъехьа дешага.

Цига баьча сийле тIа белгалдаьккхар, «Автоспецоборудование» завода партийни организаце, партен XXIV съезда решенеш КПСС ЦК-а тради... тIайни организаце хьакъехьара КПСС ЦК-ас бекь сацами кхоачаш а беш, белгалара болх баьб болхой, инженерно - технически балхаш дерий, гIулакхерча наьха къахьегамен общественно - политически хьинар айдара, вIслагIча пятилетка планаш кхоачашье цар оарцагIдахара.

1971 шерен укх шера бех беттен продукцеха реализаци яра планаш кхоачашьвй. Завода къахьегамхоша хьинаре дакъа лоац общественни производствени гIулакхашта доалдара. Коллектива 9 член городской районнин Советий депутаташ ба, ахаш тIаргIа бола коллектива членаш заводской общественни организацей активисташ ба.

Завода шерра социалистически вIаь боаржаьа СССР хьаь 50 шу дизара сийна. ШерагIа бархами латт «Пхе дийнахьара заданеш — диъ дийнахь» яха болам. Болх беш я рационализаторий изобретателий общество.

Партийни организаце хадданза уйла я коллективе бера идейно-политически балха. КПСС XXIV съезда материалашта къахьегамхошта юкъе пропаганда яра, коммунистически дог тийша хургбола уйла царна дег чу йоссара. Партийни дешара системе марксистско-ленински теора Iомаш 183 коммунисто, 80 саг коммунистически къахьегама школашка деша вагIа. Кхетам балара беча балха юкъе хьинаре дакъа доац вулгадеча шарраша. ... сагIа бе ва агитатораш, политинформатораш, пропагандисташ, лекторий болаш. ВУЗ-аша, техникумаша, ... школашка дешаш 72 саг, квалификаци лакхъеча курсашка — 60 саг. ВIашагIьелал художественни самодеятельность дегIаух физически культурен спорти. Шефски болх бу завода коллективо.

Цунца цхьана КПСС горкома бюрос белгалдаьккхар партийни организаце балха тIара кхоачамбоацараш а. Партийни организаце вIаштIехьдаьккхадац коллективна ерригача зиеньчна ритмична, дегттIа йола бога, дIара бакхони гIулакхерча сагон производство эргаьккха тоаеча, завода общественни вахаре дакъа доацилга.

Парте горкома бюрос партийни организаци (секретарь воа. Кантарие) деккарийла вай тIайнача сацам тIа белгалдаь кхоачамбоацараш дIадаха, завода коммунистийн ерригача коллективени нийсо КПСС XXIV съезда решенеш, укх шерара план, СССР хьаь 50 шу дизара сийна тIайца социалистически декхараш кхоачашдара тIадерзаде.

* * *

КПСС горкома заседанеш хулача зале мехка культурни чакара кешаш дуьцача политинформаторий аргIанара семинар хилар.

Семинаре бакхкараш «КПСС XXIV съездо социалистически культура дегIайоалдарен къахьегамхошта коммунистически идеа- тера балара декъе цун лоаргIам ... дикоа дийцар Нохч-ГIалгIай Пачхахьалкхен университета преподавателя исторически Iилмай а кандидата воа. Б. С. Бажкова.

Нохч-ГIалгIай литература дегIадоалладара накъьй хьакъехьа дийцар поэта воа. А. Х. Боков.

* * *

ТЭЦ-2 цеховой партийни организацей секретарий аргIанара семинар хилар. Цига вIашагIкхийтарашта хьалханка къамаьлаш дир КПСС Заводской райкома оргтдела заведующе воа. М. П. Гаврилов предприяте парткома секретара воа. Ю. Г. Курбанов. Цар дийцар цеховой парторганизаце секретарен цун бокъ балха практикех а хIаьта иштта СССР хьаь 50 шу дизара дуьцацча коммунисташта хьалхашка оттаеш декхарех а.

Цул тIехьагIа семинаре даьй лоацим коммунари шоай бала опыт шоаш къамаьлаш дир.

* * *

КПСС Ленински райкома бюрос ладийгIар КПСС XXIV-ча съезда решенешка хьежжа дешара-кхетама балха боарам лакхбара беча балхах лаьнц № 4 йолча бархI шера школа партийни организаце еначa отчетага, хIаьта цун опыт къаьбал а бир.

Школа партийни организацеш кулгалдоеш дукха хIама доаь «Республика школашкарча дешархошта коммунистически кхетам балара беча балхан XXIV съезда решенешна хьежжа ца тоабара де дезарийи хьакъехьара» КПСС обкома III пленума сацам кхоачашбара. Дикеи тIехьнеи дей цигарча ахане соагIа болча дешархошна. Дика кхоачашду дешара тIомабусараш шоллагIча чоагIъ цуьргараш ... дешаш. Лаккхера классашкара дешархой успеваемость 100 процент я.

Партсобранешка хадт-хадт дуьц дешара прошех дIахо тоацар дешаш. Школерча берригачо комсомольски шоашера школе шера хьакъьалкхен общественни вахарен. Парторганизаце лаьрхIа а дика а кулгаду комсомольски пионерски организацей гIулакхашта.

Парте райкома бюрос Нохч-ГIалгIай Пачхахьалкхен университета педагогика психологи кафедрана могадаь № 4 йолча бархI шера школа парторганизацен педагогически коллективен дика опыт вIашагIтохилгеи дIааьрзалгеи.

* * *

СССР хьана Нохч-ГIалгIай автономи оттайна 50 шу дизара даза доагIача тайпара накъадахара оттаеча мероприятей план йоза кхоачашъяь вагонни депо парторганизаце. Коллективе чIоагIа дика лоархIам чакх... хальвий детталаргIа сайрейма. Цига массаза яхар во, къамаьлаш ду даверча эггара сий доламагIа болча наха — тайп-тайпарча къамех болча никалаш. Аккха эггара тIехьагIа кхинача цу тайпарча цхьан сайрене къамаьлаш дир дено ветерана, граждански Сийлахь-боккхача Даймехкан тIемаш тIа дикха лаьнача, 1921 шера дена парте член волча воа. Н. И. Жеребятьев, «Знак почета» орден ... слесара воа. У. Цанаева, Къахьегама ЦIеча байрака ордене ... мастерам ... воа. Н. К. Карбалсунова, кхычар.

Ленинграде хьайийлай «Финлесбуммаш-72» яха выставка. Хьахьокхаш я дуьй, хьух хIамаш еча, целлюлозно - кехата промышленности эша финнски машинаши оборудованин.

Сурта тIа: выставка.

П. Федотова сурт.

ТАСС фотохроника.

БАЛХА ТIА ДАЬККХА СИЙ

Доьал дукха а болаш бола бац наьа мара ца хилар бахьан долаш баракI класс чакх на дькихамгахьа Ермоленски хьуц хIамаш еча комбинате балха наха даьрхIар Телгигоев Iадлана. Хамна вIамига вар комсомолец Iадлан. Слесара гейнах Iомаяра ученикалла накхийтар из. Цу балха тIа йоккха опыт йолча бокккхарIча новкъестапта юхера дIаваллацар из. Цхьа шийга хьийхар дицдалийтацар, Дукха юкъ ялалехьа ший кургйолча профессех дика кхета вальар Iадлан. Цох дукха ха алалехьа гоила слесарь хилар.

Болх беше а сайрийнарча школе деша а дешаш чаккхьчкхар цо юкъера школа. Ха сиха дIайодир. Шир цу доаллашехьа толамица кардерзайир цо цхьаькха Балха гоизал. Цох хилар башха дика наладчик. Фанерни цехе дIалайар цун цIи.

Эскаре гIулакх де ваха ха хьаьIаттар. Шу далалехь тIема ийичек отличники отделение командири хилар цох. Цо гIулакх деш хиннача частера иштта кхетам душ воI кхеварах даьшта беркал маш хаьхар кхьчар.

...Салтечун форма хийца а хийна бейлачун специнка тIайийхар Iадлана. Хьалха ше къахьегаш хиннача цехе шийн специальностех юха а болх бе воаьлар из.

Хьалха хиннача яхь а дикагIа къахьегар цо. Комбинате, иштта ше болх беча цехе дIадоладь моллагIа дика гIулакх эггара хьалхарчарна хьаллоацар Iадлана. Иштта ма хилар бахьан долаш КПСС членалла дIайийцар из. Коммунист массанахьа а хьокхам телам хила везилга дика кхетадора цо.

Фанерни цехерча станокий технологи чIоагIа чолхане я, цудукхьа каст-кастен моттигаш нийсаь из толхаеш. Дудукхьа массанахьа бIарг лекха, тоха деза кух теха, нийсленна кхоачамбоацар дIадаьккха мара ший болх дIабола бан Iадлана.

Кхаь сменагIа болх беш я фанерни цеха коллектив. Цхьа шийсапарча смене ер нийсенначa хана къаьстта дукха болх бар бе безам. Цхьа станок тоаль ер валахехьа шоллагIбола станок тоае езаш хулар из. ХIаьта а ший бехкагIа балха тIа хьовзам хилайтакар цо. Смена тоалица чакхъялар. Смене керда хьабаьхка болхлой шоай моттигашка болх бе болабелар. Цхьабакъда, Iадлан, хьувь везаш вола наладчик хьо ца воагIаш висар, ЦIа ца ведаш иши сменагIа болх бир цо.

Цу тайпара моттигаш кIезиг нийслац Iадлана балха тIа.

СССР-ан Нохч-ГIалгIай АССР-ан 50 шу дуьзача юбилейна сийлеица накъабахара хьржача социалистически яхье хьокхам телам къахьегаш вы из. Общественни балха тIа а хьинаре дакъа лоац из. Комсомольски «прожектерен» цехкомен вулгало. хьалъа тIахьожама группа член, цеха дикагIвола агитатор лоархIаш а из. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеча Iадлана дуьха Сийлен грамоташ, ахчан совгIаташ тийнид. Дукхачa шерашка тIера Iа ца доаккхаш комбината сийлен Доска тIа хьалтеха доал цун портрет.

И. ЦУЕВ.

СЕНАХ ЯЗДУ «КРАСНАЯ ЗВЕЗДА» ЯХАЧА ГАЗЕТО

АргIанна йоагIа подписки яра шоашта нанаш хоржаш йолча газеташ дешарашa цастиста пасьмош кхухьийт редакце. Хьа лоа царна «Красная звезда» яхача газето сенах лаьца дуьц, хьанна лаьрхIа я цу тIа кепаетта материалаш.

Цу хеттарашта жоп луш, «Красная звезда» яхача газета редакце газета хьакъехьа лоацца дохи фу газеташ дешарашка.

«Красная звезда» — СССР оборона Министерства централни орган — хIара дениа арадуьла военни, общеполитически газет, вай мехке эггара къаьнагIчарех дукхагIа даьржачеи газетех цаI. 1924 шера 1 январе дена кепадеташ хьалоагIа «Красная звезда». Цудукхь, цу хана денза дIахо йоаза ханен газета керттера теми хила а хиннай, хурд а я — военни тема. ТIема хана социалистически Даьхе лоралерий тIерпалал, маьршача хана Iомалуча деношкара тIомахой атте доаца гIулакхаш, тIема теорен практикан проблемаш — из ба газето кепаеттача керттерча материалий чулоацам.

Цу цкъан ханна уж материалаш массе тайперча из дешарашта хьашт хургIолча тайпара кийчьетIерт редакци, «Красная звезда» кепаетта материалаш тIема гIулакхаш Iомадечара ю репортажаш, хи кIал гIолле лелача атомоходий штурмалашта, татал массагIа гIетта лелача ракетоносийн пульташтаа хьалхашка латтача нахах, дукхача тIема гIулакхех долла сакхерламе дуьцараш тIема гIулакхаш тIаьра наха дийша Iаш. Цу материалаш чIоагIа безам болаш ба эскаре гIулакх дьа цIаьахьараш а хIанзчул тIехьагIа лоскаи форма тIеюаха езаш бараш а, тахан цIенна гаьна тIема гIулакх дей болча тIемахой гергара наь а кхоачара бараш а.

Сонгка «Красная звезда» шай дешарашка кхайкар «Каталог 30 шу дизарах кинижка йоаздеш вай» аьнна. Цу кхайкарала жоп луш бIаьш письмош, корреспонденцеш, очеркаш кхьчар. Царех дикагIъяраштa хаддаиза кепаетт газета тIа укх тайпарча рубрикашта кIал: «ТIема шерашкара дагайоагIараш», «Фронтовикех дола дош», «Салтий кхоллама», кьыгараш. Газет шед дешIараш чIоагIа могаеш я «гуш йоацача фронта» военни разведчиках, салтех йоа очеркаш документальни повесташ, «Красная звезда» тIа юкъ-юкъе кепаетташ йола военни приключенеш.

Массови общеполитически газет ше хиларах «Красная звезда» аккха военни материалех кхоачам баь Iац. КПСС XXIV съездо советски кепайоазонна хьалхашка оттадаь декхараш кхоачаш а деш, чурчен дуне халкъашта юкъерчен вахара актуальни проблемаш кIоарггаи сихеи юаца, коммунизм хьалъеча советски наха доаха толамаш дIагойта, халкъий доттагIала, советски патриотизма пролетарски интернационализма идеяш наха юкъехьа гIерт «Красная звезда».

«Красная звезда» чIоагIа уйла тIайохийт эскаре гIулакх де болхе кагирхой кийчбара, допризывникашта юкъьешара военни гIулакхаш Iомадерен героико-патриотически кхетам баларен дешашта. Цух оагIош тIера эша йиш я цу балха дикача опыта йола материалаш, постояннoчий критически корреспонденцеш. «Красная звезда» тIа хадданза юац граждански оборона, ДОСААФ организацей гIалгIарий проблемаш.

Газет дешарашта чIоагIа могаеш я Iилма-технически космически темаех лаьца газето кепаетта материалаш. Уж массе тайпара хилар хьахьокх рубрикаша цоаш: «ИсслагIа пятилетка: Iилманоча дукхтIаповкхь», «ХIана?» яхача 1000 хеттара дола жоапаш», «Космонавтика XX бIаьшере», «Iилма: кердадарий лахар, хьадаьиар, дIахо хургдолчоа белгалонаш бр», «Эксперимента лаьа»... Газета тIера дукха йоакха моттиг дIалоац литературно-художественни материалаша а. Цу тIа кест-кеста детт дуьцараш, стихаш, книжкашта, киноштa, спектаклашта яхьа рецензеш. Газет дешарашта чIоагIа могаеш тIайойла «Земляки» яхача рубрикана кIал дукхабезача артисташа, композиторашa, поэташа — вай мехкарча тайп-тайпара болча вокалоаша яхь материалаш.

Массе тайпара я «Красная звезда» газета тематика, шера я цун информаце лаиавзон. Дуьнен халкъашта юкъерча йоккхача событех болча хоамагара «Керда товераши» «Спасовчин службен» яхача рубрикашка кхачалца — газета тIа кепатохаш шел йола материал вай мехкарча моллагIча гражданина, моллагIча «Красная звезда» хьайитачуна дешачуна безам тIаргIорголаш хургъяь.

МоллагIча бетта дена моллагIча ханна цхьаккха боарам а боацаш газета подписка хIаьа кепайоазон общественни распространителаша, хIаьта иштта «Союзпечать» подписка ерригача пунктаьи кеп бухзама отделенешка.

«КРАСНАЯ ЗВЕЗДА» яхача газета редакце.

Цхьан заводера хоамаш

ЦХЬА БАРТ БОЛАШ

35 къамех бола нах ба «Красный молот» заводе болх беш. Iилага ял заводе интернациональни бригадаш. Масала, цанех цаI я шин сагах ерачох Фуражиров Георгехи ноххачах Юсупов ТIаусахи латта бригада. Цхьан кардах цхьан станока тIа сменах болх бу цу шинне.

Бетта оттадча графикагIа болх вIаштIехьбаккхар чIоагIа пайдане доага гулдаьннад. Масала, найде из луш йоиш бола ха геттара кIезигъеннай. Из бахьан долаш царех хIора сага цхьацца болча сменагIа 1,5 -оа дукхагIа нийсъяц саттхаьаш.

Цн. Фуражировеи Юсуповеи дIадоладь дика гIулакх цеше хьалладьнад. НохагIбараша бетта оттаьчa графикагIа бола бу. Цу торе хулийт диспетчерски службане сменагIа болх бераш мел оьшучуна Iаланйе.

СССР хьаь 50 шу дуьзача шIойна дийте еча укх хана хана къаьстта дика болх барца белгалбаьннаб № 3 йолча цеха слесарь-сборщик, Ленина ордена кавалер воацало В. Абрамов, № 13 йолча цеха слесарь азербайджанец Р. Джафаров, кхы дукхабараш.

ШОЛЛАГIЙОЛА ГIОНЗАЙ НИМАЮ

Электрокрановщикаш Iомабара заводе хьайийла хинна курсаш чаккхьенай. Курсашка лаьдугIаш хиннарашa хьахьеккхар теоретически знанеши производственни практикеи йолаш шоаш хилар. 17 сагах кийне тIехдикеи, кхине дикеи экзаменаш дIаелар. ТIехдика дийша баьлар чугунолитейни цехера Беликовин кузнечни цехера Колтунчикин, механьтта аппаратурни цехера Воротынцеви Михеевн, кхьбараш. Иштта тIехдика дешаш курсаш йистехьар вайнахьа кхалнахах чугунолитейни цехерча Селихова Тамарен механьтта аппаратурни цехерча Магомадова Зурасй.

САНЬЕРДАМЕ ХА ДIАХЬО

«Къона ленинец» яха клуб Черномореки кIерагIча ткнагIа я. Цига воспитатель я О. А. Коити. Цига я телевизор, дика библиотека. Цул соагIа безам болча исполла тIа ду ловзараш а де, художественни самодеятельноста концерташ тIаттIду бераша.

«Чиполино» яхача паубе 40 бер да. Шин воспитатель я цига — Р. А. Сулейманова, Н. А. Гейрина. Бераша дукха хьекхадетта болх бу цар. Телевизоро хьаж, кинижкаш деш, саньердаме ловзараш ду.

НАХА ЭША ТОВАРАШ— ДУКХАГIА

Укх шера «Красный молот» заводе соанаарчул 1,5-ша дукхагIа арахецаргIа наха дукха дIайаьду товараш.

Чугунолитейни цехе керда тайпай йоалгIуа арахецадда вIаштIехьдаьккхаь. Укх шера 40 эзар йоалгIуа арахеца дезаш да. Из керда продукци арахецара задани дика лоархIаш цех. Цу балха тIа дика гIулакхаш гойтаь А. О. Исаев мастер волча участка бенхаша. Уж ба ... В. П. Целихин, ... А. В. Антонова, Н. В. Войнаева, А. И. Ме...

Ер шу чаккхалалехьа хIанзарчул шоза дукхагIа арахецарга йоаз еш товараш.

П. СОКОЛОВ.

КЪАЬНАЧА КОМБАЙНЕРА УЙЛАШ

Моло хьекхача мехе талгlенаша теркалу Нисарерча «Знаменский» совхоза кlи кхаш. Каст-каста вода царга хьажа хьалха комбайнер Дзейтов Мухтар. Гонга гlолла боагlача цу баьццара форда чу а ваьле аренаш доазуш дустуш хеттеш хул из. Ши эзар ах эзар гектар согlа долча хьат тlе уйла кх «форда» чуяца безар кх хе.

— Укх шера сайна дика, тхьа денна сона дебнеч дац ер, — йоах Мухтара кlа хьа а лувцаш. Бlарг сийрдабуал ахархочун.

Дlадахача шера 333 гектар ялт ардар цо (йлан 150 гектар). Иштта оасаре боал баш а, Мухтара къаьна тише «кхиэ». Дикь шу хьалха цунга хьехоачача хьехьа а ер из цlаназлеа хьацогlа вахш. Хlаьта а Мухтара кулгашта, дикача молхо сага санна, дарба дер цунна. Цу хана дена вlалле къар ца лууш шийла цlенагlа йоккарца а тешашена хьоаьсаме юьлаш хьайоагlа. Новкъостала хьалча районашка а ихай.

Новкъостий а цецбуалац Мухтаре цу къаьнача машинаца лакха хьохкамаш доакаш. Йоаз царна цун кулг-говзал, опыт. 1946 шера дена ше механизаторала болх беш цхьа кlи-марса юкъ дlахийтац цо комбайна тlа цо кош. «Казахстане цlи хеза комбайнерах» эза значок наькха тlа а йоаллаш цlаьора из цу республикера.

Укх деношка со цу совхозе вийсавча шийн из «СК-4» товалл дальтта хьекза дlа а оттаь шолагlа йола накза комбайн тоаваш воаллар Мухтар. Шоайярашта ремонт еш боакка комбайнераш дукхагlа цун юхе хила гlерт. Эш шарна цун хьелам, новкъостал. Цхьаьзе шийна а ца ковш бокъонца вола агитатор хул Мухтарах. Цхьа хаттар даго а деха го бу цунна комбайнераша.

— Цхьаволча комбайнера дукха боле бу ца социйтеш кхайтlе гlолла комбайн лехаш. Хlаьта а бола хьаlец цун. Хlанад из Мухтар! — хаьттар цхьамо.

— Из комбайнера шийн бехк ба, — йоах Мухтара. Къашка гlолла сийзагlа комбайн тоаккарах пайда балац. Хоаш да, — дувц дlахо Мухтара, — цхьан кхаьй тlа а массанехьа цхьатарра яьста, лакха, майса хилац хиьт. Ше цхьа оттаь скорость йоаш ца яр, а из lоча ца токар дукха хийцце ше йоддача тайпара агрегат дlайохийт цхьаволчо кlа кхотадаммача а из хийлха долча а моттигашка. Цу дукха барабан цхьа кlозиг-дукха ясар, тlенка цlавзка хьалыоя, асадуча цун соб дукха йлег хьачу а эза. Цудукха штурвал бе йоаллача сага шийн тайпарча барометре санна хе доза, скорость мичахьа lоттагах, тlерашка еза. Уж «хьайлениш» ца кеш вола сага шийн а садуь. Хьета хьычарна а новкъа хул, къаьстта групповой методах ялатеш чуцачо хана. Кха юкъе из соц, оаш цун уллув гlоала го а баьаш тlехьа а буллаш дlаух.

Цу тlа цхьаькха а врга аз, — йоах, хьагlайоагlача кlи-марса хьа шийн йола уйлаш хьовоца воллавлар из. — Из групповой метод дика я сахьтеш санна леларгlоли комбайнаш агрегатеш, царна тlа боле беш мел вола сег цхьатарра лакха говзал, опыт йолаш хила. Хlаьта вай мишта хул?

— Комбайнераш массане а тоьнц. Тlанхха боах ца беш комбайнаш латтийта а йиш яц. Вlаьле цар тlа боле ца бал тракториста, ишбола кьона опыт йола а йоаца а нах lотlа а ковшабйа их тlа йоах комбайнаш. Уж санна бола «комбайнераш» боле хьебола гlерз, шлеса пайда бий цунна из лерттlа вlашьтlехьбенха ца хайча. Новкъосталаш дlа-хьа-м ду, сардал а бувл царна тlо де. Хlаьта а хала чудаш сахача, довгача денашка шийн комбайн соца а еш, хьачарна тlа де а массе хана вlашьтlехьдалац. Иштта гlена йоал ялтеш чуяца графика тlа оттаь ха, цу гlулакхо новкъе кlи-марса балхашкара къахьегама оасарте.

— Тlанкха цхьа хlама зийнадий оаш? — ала къонача комбайнера Нальгиев Маьмада. — Даггара хьехача, тахача кlи фийг lобужартбалаш моттиг корвац, хlаьта а цкъазе фийгий лер юс комбайна тlехьа. Полотна шорралла а ца бужаш цхьан маттlа гlоллра боагlаш хул из мутl. Хlанад из?

— Из бехьам сона хоа, — йоах Мухтара, — яхы дlахо дувца деза хьона. Вай лаьттеш дукхагlа дараш босенашка дада. Йодача хана комбайн ыттакьа, а ырдеьа оагlора ялаша lац. Барабане чура кlа цхьан оагlор а дале шортига тlехьа деллу, вентилятерий мико аракхуг фийгаш. — Эр лер хlана ют lа, — ала цхьаьне соцаю хьа агрегат, а lайка соцаю. lочава а дуьа къонч. Цацаш цу хоалуш хlама хилац, хlана вьлча lа соцаьчул тlехьагlа баьсса баьм беча комбайно цу цхьаш чу мел доле кlа бункера чу дохийт «дикка гlалатн доацаш». «Баьаьн» лахаш из кора ца доагlаш дукха ха йоакка комбайнера. Цул тlехьагlа шорттига юза а дlайолайолийт цо шийн агрегат.

— Цудукха, — йоахар Мухтара, — хlанза цу гlулакха уйла а яь, цацай оагlонаш лакхдаь а цхьа хlама де деза.

Иштта шийн новкъостаюта пайдане хьекам а беш ялаташ чуяца пайчо еш из укх денашка Мухтар. Бурийтта комбайн а кхай тlа яха кийхьераш. Царех укх массехк дийнахь 7 тоаль дlаоттальй.

Хlаьта а комбайнераш тоьаргаца хилар белгалонаш къахьта гушья укхаза. Совхоза юрташна дукха ба къаьна, йокка говзал йола комбайнераш. Лака боза уж, дийа даза царгара гlо, лаьда доза совхоза из проблема дlаяккхера хьаьдоле наькьеш.

М. ЗАНГИЕВ.

ХИМИКИЙ ТОЛАМАШ

Къаьстта дика къахьег пятилетка шоллагlача шера Грозненски химически комбината химикаша. Товарни продукци арахецара паччахьалкхех план ханал дикь ди хьалха кхоачашьйй комбината коллективо. Цхе бетта эзданел совгlа цо арахийцад цхьа миллион совгlа сома мальха фенол, ацетон, полиэтилен, спирт, кхыйола химически продукци.

Хьинаре къахьегарца белгалдьяьнна я цига Догонадзе Вахтан Викторович керте латтача дубтель арахецача цеха коллектив. Цо цхе бетта плани тlанийца социалистически декхараш 23-ча мае кхоачашдаьд. Цул дукха тlехьа цо юсаш хьинаре къахьег спирт арахецача Дронкин Владимир Михайлович керте латтача цеха коллектив а. Шоай къахьегама толамаш цар хетаду СССР-ен Нохч-Галгlай АССР-ен 50 шу дузача юбилейна.

А. РОМАНОВА,
тха штате йоаца корр.

Эскаре гlулакх дош ба вай мехкахой

БАРКАЛ ШОАНА ВОl КХЕВАРАХ

Малгlабика района «Алханчуртский» совхоза шоферагlа Хамхоев Юсупага дукха ха йоацаш дика кхаь кхьчаб цун воlа гlулакх дена эскара дакъа командирагара кор. Самуиловгара. Цо язду:

«Эскара дакъа командоване чlоагlа хоза а хеташ хоаш бу хьога хьа воlа — Аюпа хьинар долаш, дисциплина йолаш эскаре гlулакх деш хилар.

Советски Социалистически Республикий Союз хьаь 50 шу дизара сийна, хьржача ахьа юкъе а вахха Аюпа толаме кхоачашду ше тlанийца социалистически декхараш, из па тlемаи политикаен кийчалара отличник. Хамхоев Аюпа хьинаре дакъа лоац подразделене общественни вахаре, гlо ду дешарча спорти тlехьабусача новкъостаюта.

Эскаре дика гlулакх дарах командоване дукхаха согlатайи тийннад цунна.

Иштта дика воl кхевара командоване шерагlа аз дер тlара баркал ях хьона».

Хамхоев Юсупех цун сесага Замаиеь итт бер да. Аюп царна юкъе воккагlа ва. Грозненски кооперативни техникум чакхьаькхачул тlехьагlа Малгlабика райПО болх беш вер Аюп Советски Эскаре пигалехьа.

М. МУСИЕВ.

ТАСС фотоинформаци

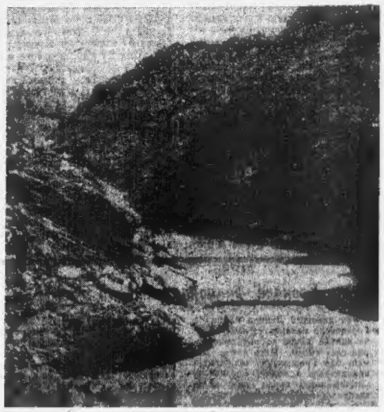

ТАДЖИКСКИ ССР. Вахшски ГЭС-ий каскада юкъе эггара наь болашагlа йола станци хургья Рогунски ГЭС. Цо хlара шера йоахарть 14 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги.

Рогунски ГЭС хьалхе даьртlача вахша тlа хlама тохкаш балхаш деш, туннелаш йоккаш, вьеьлаш йоаш лаьтт.

СУРТА ТlА: Рогунски ГЭС дьахьергйола моттиг.

А. ПОЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

БЕЛОРУССКИ ССР. Осиповичски картонно-рубероидни завода хьалхара аргlа болх беш я. Хьавй бlаьш тонкаш картон. Проектни низага кхьчачуя тlехьагlа Белоруссе, Украине, мехка кхача республикашка хьалдеча гlирсашта тхоь тlа етта материал лоаттlаю эггара йоккхагlйола предприяти хургья цунах. Хlара шера цо арахецаргья 125 миллион квадратни метр руберонд, 80 эзар тонн картон, 12 эзар тонн шийла битумни мастика.

СУРТА ТlА: кердача заводо эггара хьалха араяйцача продукцета хьожаш я техник-лаборантка Соколова Валентина.

Н. ЖЕЛУДОВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

«ДАГБЛАДЕТ»: «вьетнамизаце программа—дош доацар»

Норвежски кепайоазо «Йоагlа уйла» тlехьара Вьетнаме событеш, патриоташа гlулакхаш, Вьетнаме Демократически Республике территорега бомбаш. «Фриетене» яхача газето — коммунистий органо укх денашка, Кьуйбаьен Вьетнаме, США-н политически хьал тохкад а хинна дlаэттаб, яхаш. Бакъдар сецах лаьтт хьача, язду газето, из лаьтт. США-с вьетнамизаце лозунг хьахо а тувсаш, ма дарба хьача халдаиза тlом чlоагlбеш доал гlулакхаш лелаеш дикарах, бахача нахь lазай деш дохаш доадача химикаташ, яха средстваш сигалара тlом а йолаенна. Вlашагlкхийттача Штаташа леладу гlулакхаш, белгалдоах «Фриетене», шаьрьва генсида форма я. Газета норвежски правительствогара дlадех сайгаш хуттийра массе тайпара гlулакхаш ходдалетех Кьуйбаен Вьетнаме Республике Хьина йола революционни правительство официально баьхьаь тlанийца.

Цхьанха норвежски газете — буржуазни «Дагбладете» — хетах а, Кьуйбаен Вьетнама ... президента Никсона «вьетнамизаце» программа къагlйенса хилар. Укх денош «дош доацар» пигарх из программа газето ший передовой статья тlа, патриотически низамта ... вьетнамски проблема ... белгал а йоаккхаш.

Дукха ха йоацаш «Дагбладете» бlарча оагlув ... шийн болхлоцун Ян Тюстада «Вьетнамски тlема юкъ» яха статья ... йолаш. Норвежски журналисто белгалдоахь, масала, вьетнамски тlом хьалхагlа хиннача тайпара йолча, а хьештале кхы а чlоагlагlача, къаьалца дlахо беш хилар. Американцаша, язду цо, вьетнамски халкъа «гlулакха сийна» напалм, шарикови бомбаш, дефолиантош, дохьаш детта газаш. Дукха ... бараш цхьанкха вьетнамец цlакха бlарга а воаза бола американски летчикаша лелаеш тlарей хьыча бlамашкарен самолеташ гlеттине, lоалла яхьаш йола шоай муть тlамехкабу маьрша юрташта, хlаьта цул тlехьагlа лазе юхаккабчача оаьо гонорараш ийо. Ян Тюстада язду. США вошийо леладу гlулакхаш баьхам американцашара вьетнамий гоамал совйоаь, яхаш. «Тебарка» программа США-с мел делалер юкъагl а дусош цlакхьимий, яхаш белгалдоах цо. Статьяца хьальекхад английски фотожурналиста Филипп Гриффитса — американски воешийна дьладеча зулоий тоша сурташ.

Осло.

К. ВЕСЕНБЕРГ,
АПН корр.

Тхьамкеи «лаура» яха мухи

Тхьамка чуйна доалаш латт Куба. Пинар-дель Рио, Орьенте, яхача провинцешкарча къахьегамхоша рапорташ тел планови заданеш кхоачаш тlеккхавчаш ярах. Тхьамка леладелга Пардlатон гlайрен тlа дегllдарах дуаш кубински журналиста Тальмо Лопес Монтеро.

Дlадахе шу чекхдоаьлча дlадоладелар Кубе тхьамка дlалуа лаьтташ шердара балхаш. Тхьамкий кланака къахьегараша чlоагlагlа лакхбу хьукъаш. Укх шера тхьамка чуяцача кампаве доккхий толамаш дакъад Лас-Вильяс провинце кхашкарча къахьегамхоша. Ворхl миллион совгlа тхьамкий мlой — иштта да из культура хьара юкъарча боарма юкъе цар лоаца дакъа. Из цoаза хlана дац авича дукхагlа да соахха укхаза кхеладчул.

Тхьамка дувча районашка шоай лоlаmегlа массаза е сезонагlа боле бе тlауз дукхха мах. Царез дlабеттаду тхьамкий аорд гулъера юххьанга цункa цкъара обработкa ярен балхаш хьинаре дlадоладеш бола мехка школашкарен вузашкарен дешархой.

«Лаура» яхача мико дикаа доахха эс дааа Кубай тхьамкий кхашта. lалаьмате бокха ниa тlабаххета бейзар мико даь эз дlадохкахара. Саьргаш санна тlа делкаш хилла догlеш баьна мули сийцарна кхазза арабакар бlамш къахьегамхой долаш тхьамкий кхаш юха дийнадара. «Оттаь планаш кхоачашьяра, — йоах аграри реформе Института (ИНРА) декабрьски отчета тlа, — доадаь кхат юка дlаде йийза из lеш, тхьамка дlаде кхы тlа а нерда лаьтташ кьоастаде а дезар».

Даьхача толамаша шоаьта хьалхара шоаш дуаш: 1971 шера декабрь боаш мехка деррига дlадийн тхьамка 33.550 гектара тlа дар.

«Кубитабакоз» яхача къаман объединене директора Даниэль Солана, тхьамка лелалараша дукхача беттешка хьийтача къаш итогаш еш, белгалдаькхар, укх шерара хьувмем хьалхагlа дlадахача хаь шерарчул дукха а лакхагlа хилар. «Оаха мел дахьраша лерхlаь керттера цхьа хlама да — экспорта тlанйца тхоай декхараш кхоачашделаге из продукт бахача наха ма эшша яху хьийтилгеь» алар Солана. Укх гlехьлара хана lалаьмате дукха ахча дlадаьнийтад из дакъе дегlадоладерга. Тхьамка чуяца машинаш юкъайоалар, нерда, хьувкъаьш гlоахагlа боле С—30 яха тхьамкий тайпаш хьалкхедар, боллинне шоай се ца кхоадеш къаьхегар—цу деррига хlамаша, мехо йоахаш, тхьамка лелалара лоархlаш лакхбу Кубай экономике керттера дакъа из хиларах тарра.

(Пренса Латина—АПН).

ЧЕХОСЛОВАКЕРА КЕРДАДАРАШ

СОЦИАЛИЗМ ХЬАЛЪЕЧА КХАЛНАХА ЛОАЦА ДАКЪА

Чехословаке (1970 шера яьча переписагlа) — 7.370.000 кхалсаг ят. Уж хул мехка бахача берригача нахах 51,3 процент. Кхалнаха хьинаре къахьег халкъе боахаме, просвещене, гlулакхаш дара сфере.

Тlа-тlа дукхагlа хул шоай предприятешка кулгалдеча гlулакхаш тlа эlаувттaш, дипломированни специалисташ бола кхалнах. Лакхера образовани яьккха дипломаш 100 эзар совгlа я, 900 эзар хlана бац яьина болча кхалнаха юкъера специальни школаш техникумаш яьхай.

АТОМНИ ЭЛЕКТРОСТАНЦЕШ

Хlара шера 50 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги дlайохийт Чехословаке. Из дукха совгlа-кхашагlа йоацаш балача наьха хlара сага сих лаьрхlача 3 эзар киловатт-сахьат хул. lалаьхоша лаьрхlача гучадьялад, 2000 шерале электроэнерги ворхlазза дукхагlа эшаргхилар. Иззал дукха энерги йоаккхалургйолаш из республикера а теплово а, е гидравлически а электростанцеш. Правительства соцам бьоб атомни электростанцеш хьалье. Планагlа укх итт шера Чехословаке хьалье езаш я атомни ши электростанци. Дlахорча пхе шера—цхьа а йиъ. Из ниъ къаьстта гlойле йолаш ба шийн лаьттан генцлна урап доалача Чехословакеа. Советски Союза предприятешца lилман учреждениеца айхха контакт е йолаш хьал а тоаь, вlашагlа а йоакарга кадрий установлаш.

«БРАТИСЛАВСКАЯ ЛИРА-72»

7 июне Словаке столица Братислава филармоне зале дlайолалургья чlоагlагlа дика могадеш дийна «Братиславская лира-72» яхача илле дунеи келкъашта юкъера фестиваль. Шерагара шерага чlоагlагlа могаеш я Братиславски фестиваль, хlаьта из вlашагlьелларий уйлаига дилача Сопоте а Сече хинна вlашагlкхетар санна эстрада «селиьий» дуним халкъешта юкъера парад а хинна дlаоттаргья из.

Братиславски вlашагlкхетар вlаштlехьдаькхарашка дукхаза хоамаш ахьаьад укх шерарча жюре балха юкъе дlаьа лоац шоаш реаза хилар дуьваш болча вlк хечача музыканташкара, композиторашкара, критикашкара. Хlанале я заявкаш кхаьчай 24 керда илли дайтара.

САМОЛЕТАШ ЕЧАРА КЕРДАДАРАШ

Спортивни самолеташ яра дикане керда из хlама арахийнад шийн конвейераш тlара «Моравия» яхача авиационни заводо. «Сигала акробатика яра лаьрхlа я цига саг» чуховш бола «ЗЛИН-526» яха машина. Из хlанале а теркальа Польшерча, ГДР-рча, Итальерча спортсменаша. Цу машинаца лелаь хаьд лерl цар сигаларча акробатикегlа дуних тlа хьалхара моттиг яккхарах укх шера Франце хургйола яхьашка. Шоллагlа машина ань саг чуховш я. Из хьаярьаш сигал гlолле лелача таксеш санна а къоначa летчикаша коллективни тренировкаш яра а пайда эшарга дьина детаьш ба цунах.

(АПН — «Прогресс»).

ВАЙ ДЕГАОНДЛЕ—СССР

Михаил СОКОЛОВ,
«Дон» яхача литературно-художественни журнала керттера редактор, писатель.

АДАМАША лелаеча гlулакхашта юкъе болгалара лар юкеюташ йола событеш я. Тlехдиккхор хургдац, цахаьа санна ер карара 1972 шу вайна, советски нaха, къаьстта шу да аьлча. Из шийн тайпара хилар эггара хьалха белгалдоал башха-дикача денна — СССР хьаь шоаттхе итт шу дизарца.

Вай доккхал ду, эггара хьалха, дунена социалистически эргало е боабенна вай мохк хиларах, башха йlаьха йоацача исторически хана из сийлахь-йоккха, вламлeн дерригаш прогрессивни мнааиота керте а этта йоккхи йола социалистически держава хиларах. Образно аьлча, тамашийна хlама хилар ах бlаь шу хьалхагlа хьаметтел Герберт Уэллс санна бола фантасташ а тешаргбоацаш. Ах бlаь шу хьалхагlа СССР-а вена ше волаш, Советски пачхьалкхе хьалйча В. И. Лениннах «кремлевски мечтатель» аьнад во. Хургдоацох ца тешаш хиннача английски писатела шийн бальеча уйлашта юкъегlолла оал[...] цlаьекха дика хlама [...] хургдац аьнна.

Хlаьта Ленина керда бlаьшере къайолаучa юкъе а тlехьа бlаргайнай шийн мехка башха-дика хоаме, хlаьта ше хьаьча партена цхьаяя Россе халкъаш еррига халонехи сагlотаеш чакх а доахаш бlубенна цу кхоаменга дийнад.

Къаьмарча дунеа гаргаш тlа къона дуне хьалдар lалаьмате хила гlулакх хиннад. Бокъонца ше ма хиллара аьлча къаь миснаьх, ах мела, пlегlа хьаь бlоржаш хулчеш, дахчан нуз а ялат сарда кхер а, беррегача наха кхо даьла йоазув — дешар из хоаш хинна мохк. Цу тlа тlанхийта цхьанха бlаьхбенна, пlий мехкаеш хинна тlом. Дредноуташеш танкашца кийчбьача кхача мехкашкарча «доброхотаща» цхьана даькаьзача [...] тlа уйттагара буржуазна дукхаьа тlетта халкь, хина болчун бокъонагlа уллер тlетар цун руекъа. Наьахь санна йиш хила, уж кийча бар кхьметал арсий лаьэга, ше а шоашие дlадахьа. Тхов-мlайде йоааш батаи байзаш мохк кердача социалистически ширайвоне боарапте кхоачашбеш, цу тlа а цу селлара йоацача хана, «йбе могаргдараш» Коммунистически парти хьалхахьина долча Советски Союза хьалкъаш мара дацар.

Миллионаш болча мугlарерча халкъа творчески инициативан [...] тувлашн дийн а яь юда хьосты йир Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце. Шоай дегlала хьальурв а этта, дlаьвлахшкахьа боалабелар уж, цу хана хетаргахьа, миз болча фонтазеца мара ца хиннача, дагадовллача кердамунгахьа. Цхьобакъда, из кердадар бокъонца долаш дола хlама а дах дlаоттадара гражданск тlемо йохаьа фабрикаш заводаши юхаметтаоттае, хии тlеи нисача арешцкен электростанцеш, керда городаш болхлой поселкаш хьалье. Йоазув-дешар цо ховлга дlадаккха халкъа образовани шорра дегlайоалара хьалеш кийчде дезар. Юрт патриархальни кlоага чура дьал а яькка керда коллективни боахам лелабюра наькъа тlа яккха, цу хана йоацаш хинна машинашн специалисташ цунна бала безар. Лоацца аьлча дукха хlама ца эшшаш ерзанча моттиге дlадоладе дезаш дар вахар.

Дагадоагlа сона, хьалхарча пятилетке капитальни гlирсаш хьаларе алхха цхьа миллиард сом даха вайна, советски наха, мел хала дар. Хlаьта хlане пятилеткай рузкъа бlаьш миллиардаш соний мальха долча капитальни вложенеша, миллионаш шераш йолча массе тайпарча товарашца, итташ миллиардаш пункташ юрта боахама продукташна лоархlаш да.

Хьабенача наькъега, вай дазараша лакхьежача куралах хьал. Дуз дог: воаш лийрхар дьал вай, воай безам бар чакхдаьккхад. Вай хlалакхургда лаьча малхбузехьарча «шейкашта» эхь хилад.

Дукье тlа эггара хьалхара социалистически пачхьалкхе интервенце, экономически блокада, фашистски нашествие новкъосталца йохье гlерташ империалисташа мел делалар шарна ахь тlа а дукхаш юкъагllдисар.

Кхача тайпара хила йиш йолаш а дацар из. Хlана аьлча Советий мохк — из ба Ленина хьахелла, кердача заман сийрла тамаш, уж ба ленинцаш — эlамига а йокхха а мел вар, цун сийлахь-йоккхийче идеалий, цун васкетий, цун веьнирепlа а вай а. Хlаов советски гражданин бакъдар а кхине дlаэтта цун дийна уйла.

Вай мохк ца баьаравша юкъера дlабаькха дукха ха а Советаш малагlча дийнахь, сальата йохаргья, советски ялат, мехкдаьтта, рула е хlор хьанна кхоачергба ялаш поал хеха догдоагlаш хинараш. Советски держава чlоагlеш йохалургйоацаш хилар мессонна а хайна дукха ха я. Шерара тlа боахаш наькъаьйода из шийн кхы а дакхьаьагlа долла цlейна.

Ша тlа советски сага чкъьара санна lоветтавала оаздц праза доакьат лехаш, корта хьувзабе безац, кхоллам шийгахьа баккха тlертаи, хlама аьлча вай воаш хьаккхола из. Малагlча тхов кlал бийса йоаккхара яхаш уйлае эзай вай, воай бераша мишта дешийтаргда, царех фудаь нах бергба яхаш сагот де дезац. lаьржа ди яхар фуд хац вайна, бешамашка латтача гlандаш тlа е метро вентиляционни решеткаш тlа дийнна дадалга, боах боацаш доа вахар е къопал баьхан долаш сахьувзаделга фуд хац. Ди тlехь дикагlа, сикхердамегlа хул вай мехка вахар.

Кердача йислагlча советски пятилетка керттера декхар — халкъа материальни духовни вахар лакхагlа айделга lалеждар. Духхьал уж хlамаш кхолчаьдара тlадерздаь да Коммунистически партеи Советски правительства низаш. Хlаьта дукхьал цу гlулакха хьахийцад капитальни вложеней керда миллиардаш сомаш. Белгалье, хlалзлца хьа вай хинаяи сага кхоллама селлара йоакхон теркон еш, хьетlадагlа ди дlадахача денел хозагlен ираьсгlен хургхилорах селлара дог тешадеш доле кердадар хьаккола главаш, селлара чlоагlа доаржадаь тхьамаш.

Нагахьа санна беррига Советски мохк бlаргагургбола лекхалеле хьалтlавала йиш хила, ма тамашийна кхоллами сурт хьелалургар бlаргьта хьалхашка. Укхаза а дlа а хьалхьа лаьтт керда фабрикаш заводаш, рудникаш а элеваторош а, комбинаташ культура Двореанаш, домнеш а мартенаш а, прокатни станаш.

Хьаьаргья вай, масала, Сибарегlе. Хьалха паччахьа правительства революционераш lохкаьйта гаьнарча тайгера эрий аре хlана фаьлгашка мара юоца ца хеза йоккха кpай, мехкдаьттан гаьза, кlора а массе тайпарча рудай а, металлургеи энергетикан, химе а машиностроене а, хьалхалаттача юрта боахамеи йоккхагlйолча lилман центрий гаьз а хинна дlаэттай. Тайп-тайпара дукха гуькьаш да цу лаьттан тlа а цуна кlалхара хlалахьа а... хьоа-хкаш сага гlулакхашко дlаухийташ.

Хlаьта дlахьежал ше Волгага, Енисейга а Ангарага, Донега а Днепрага. Цар тlа лаьтт шоашта нийсса ярош дуненна йоазаш йоцкхий электростанцеш. Цу хиш тlа гlолла боал тувсаш доалашха-хоза «ракеташ».

Хlаьта центральни Росси мишта эргальнийй! Цхьан хана бlаьсти ма яьлличe а кулга говзал ярий бlарча тоабаш — монгалой, пийшкаш ериш, плотничаш, нeдаш дераш — шоашта из сиски эша хlама лахо массе оагlорахьа дlахьа из «бlоржий» Росси. Хlанз шу Россе эггара кердагlа йола машинаш массе тайпара кlадоаш арахеца эзараш йоккхий заводаш фабрикаш я. Хьалха яьеса аьача цун арешкаш хьальотаи керда городаш. Хlаьта бlарг ма кхоачча дадача цун кхашка хьалкхеду цаькхага кхаьччлца саг къулаьш доль ялатеш, кердагlа йола техника новкъосталца чуийлу уж ялаташ. Россе пузаша хlара шера вpахеца итташ эзараш инженераш медиками, гlишлонхой а хьехархой а.

Поввареийоацача йоалаш хувнаша Советски Союза вoж республикаш а. Сай хана Ташкенте улиних дехьаала магацар сона хьакхингга гlолла ког демийла ца бодаш, кхалнеьха юхьмараж бlаргагацар, хlала аьлча lаьржача паранжана кlал лоачкаьа йоахкар уж. Хlаьта чуlа цlенош мишта дар цигара?! Кор доацаши малх чукхеталга йоацаш топарах еттача дакхача хартаьша лунемах дlаклоастадаь топпара горнигаш. Таханарча ташкентцо тlехьдикача паргlатачен сийрдачен квартиришка бех. Ма нийсен цlеш улицаши проспекташ а уккхаза, ма хоза я фонтанаш! Хlаьта кlай дошув — боамба мел (шера бис миллиони ах миллиони тонн совгlа) гулбу узбекаша, доаха холхазаш малагlа тайпа за, мишта дзаь машинаш, мишта язду книжкаш, уттаю операш! Ай из-м, революци аьалехьа кхьметтел гlанахьа а духьалхьоккаргадеш хlама мичах.

Иззаморг ала мегаргдолаш да казахех а, гуржех а, эрмалоех а, таджикех а, туркменех а — Сийлахь-боккхача Советий Мехке дерригача халкъех. Уж деррига а ираз долаш, шерра, тхьам кийца дах, шоай кхоллама рaьба за, кхы а толашагlчунга кхача гlерт.

Вай мел дола хlама керда да, долла хlама — хьалха хилараш, революце хьадаь. Советаша хьакхелла, къахьегача наькха доцуча кулгаша цхьаккха лоацанора, яьссача аренашка, тайге, тундре, хи тlа а хи кlал а хьалдаь.

«Уж хlамаш кьарагlдуваларах доакха дакъа кхоач, — белгалдоакх Советски Социалистически Республикий Союз хьаь 50 шу дизара кийчо «рах» болча КПСС ЦК соцам тlа, — деррига къайех болча къахьегамхой вежарашьа доле доттагlало. Духхьал мехка деррига низаши ресурсаши вlашагlтохаро йиш хилийтар советски нахага лоашача исторически хана царнамагарен капитализмагарен вайна тlехьаленна кхаьча экономически культурни тlехьадисар дlадаккха, мехка индустриализаци е а юрта боахама социалистически эргалонаш е а, боьлоаца йола культурни революци чакхьяьккха, социализм хьалъеи СССР Союзах чlоагlа дегlаела низ бола держава ен, коммунистически общество шерра хьалье йолае».

Деррига къамех болча наьха вежараши доле доттагlал, сагасаг доттагlа, новкъост, вошa а волаш йола наьха керда исторически общность — из да де а доьгlаш вай халкъо доккхал деш доле карагlдаьнна сийлахь-доккха хlама.

Ткъаь иттлагlча декабре ах бlаь шу дуз Советски Социалистически Республикий Союза. Историга диллача бlарг-цlацкъам тохкай юкъ мара ян из.

Духхьал цу юкъа селлара чlоагlа керда дегlабенаб Советий Мохк. Дlахо хьетlайоагlаш сийрда дог доахийла я, шийн цlи коммунизм а йолаш. Из хlанз, 120 шу хьалхагlа К. Марксех Ф. Энгельсех ядадь хиннача тайпара, «Ьнадаргlа хинна Европе гlолла хьинна лелаш а йоацеш», реальни ва — дуне социализмe система хинна дlаэттай.

Из да Ленина дегадаьллар а, цун сийлахь-йоккхий идеалаш толар.

Шейкал харцдаьннача гlоравьнача английски писатела Герберт Уэллса. Советаш из боадинна юкъе йисараш, цхьакх английски писатела Бернард Шоу бух доалаш латта кхи аьнна хьаьмара буржуазни дуне да.

Бlубенна гlа боахаш йоле коммунизм планите гlолле, хlаьта дунен тlа бац цунга исторически бормай ца дайта, юхакъовзалургйоацаш хоаленна йода из юхасоцавлургйолаш бола наь. Хlана аьлча хоале — из вахар да, хlаьта вахар юхасоцадалургдац.

(АПН).

КИРГИЗСКИ ССР. Ше хьоийлачу 27 шера М. Куренкова цIерагIча Фрунзенски музыкально-хореографически училища меттаг театранашта арахIа 200 балета артист кийчьина.

Цуьна дийнин баьнарам болх бен ба Алма-Ате, Новосибирске, Кишиневе, Перме, Душанбе, Улан-Удэ.

"Училище дешарашта хьехархо ба опыт йола преподавателаш, царна юкъе СССР халкъа артистка Бейшеналиева Бибисара а болаш.

Ленина орден лелача вайчахьалахен Киргизски опера а балета а Академически театра сцена тIа халхар деш а шай говзал къоначарна дIалуш я Бейшеналиева Бибисара.

СУРТА ТIА: Б. Бейшеналиева музыкально-хореографически училища дахлагIча класса дешархошца занятеш дIахьочу хана."

В. Утешева сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИЙЦАР, ДАГАБАЬЛАР

Наьсарера культуран искусствам болхлой собрани хилар укх деношка. Каст-каста хилац укхаза цу тайпара моттигаш. Цудукъа из гIулакх вIаштIехьдаккхара хетадаь дош ала лов хIанзлехьа а.

Дукха тIехьа лахар из цхьацца гIулакхаш юкъе лехаш. Юххера а йолалургIова ха бенгалийо — Iуйрийна 10 сахьат дахьча. ХIаьта мах хьаьIамагIа ца кхочарах денкъал тIехьа сахьат деанаш мара йолаелахар. Хьийна хIорадахь дукха нах дIа-хьа хиар хьабаьхарах а. Висарана дIайоладир собрани.

Цу гIулакхо хьахьонх культура гIулакхаш районе Iа яха сон лерда ца лехадела. ХIаьта а культура отделе ший хур ду дIахо а культура хьастий ойг кIеншдукха хакургбалар мукъа багайта. Дукха да укхаза дикаца хьахаде мегаргдола гIулакхаш — къаьстта СССР хьалх 50 шу дизара кийчо ена хана. Цу темах книжкай выставкаш вIашагIьехкай хIама ца вантаки районе мел йолча 20 библиотекашка. Тематически сайренаш, книжкай конференцеш ю укхала каст-каста.

Укх тIеххьарча хала чIоагIа тIа дезалу наьсархонта книжка. 170.477 книжка дийшад районе дIадахача шера. Шерлуш йоагIа тайп-тайпарча литература фонд. Болх дика барца собрание хестайора районни, Долакх-Юртара, Галгай-Юртара библиотекаш.

Нагахьа юрт яц районе клуб йоацаш. Бакъда, ший декхар кхочашду аьнна аIи яккха мегаргйолаш яI яц царна юкъе. Цудукъа доклад лоча культура отдела заведующе ков. Хамхоева а салалахьар царех дIайха деш. Кино дешаре вIалла цига эшарг а дрийхьогI уж-м, аьнна, хеталу царна дийнахьа сарраца долха чIогIа бIаргаэйча. Бахьан доклада тIа белгалдаьккхар.

— Цхьаккха культурица санъсадам боацаш, бале а цу культура балхах хIама ца хови, клубашка заведующеш да тхо, ахаш, аланий хьа а кIдеш багIа дукхагIа бола «культармейцаш» — йоахар докладчика.

Ер ма дий аьнна хьадош хIама дац Экажкъоягий-Юртарча, Iалхий-Юртарча, Цхьалскъоягий-Юртарча клубашка. Сельисполкома а хьоабац «заведующеш», хIаьта культотдела «скерамах» оагIув увзаш бац. Деша хьайна, квалификаци лакхье хьай, болх дикагIа дIаготорба хьа аьнна Гроене культпросветучреждений курсашка хьажаваьмар Янарерча клуба заведующи ков. Ужахов. Цун теха а из невхьа вала веза а ха тIехьаьнна бутт бала бола. Сельисполкома председателя а аьнна какьаване из аьнна. ХIама хулаш дац.

Дуяца а деша: профессионални говзала боарам лета бе укхаха клубашка, цхьайоача библиотекашка болх беча нахьа.

Халкъа театр... Веча хьале да из 1970 шера дош. «Цхьаи бе ше харбаз» яха цхьаи актах бола пьесса яра хьекха дац ца наьсархошта. Цах вови хьа а багIаш сцена тIа (къаьстта къланах), уж бовча дIатIабодаш царга хьадуваланах, шийна хале е лови «дохи» а бац, оарцагIйоалаш района организацеш а яц. Кинта малтара дедаш латт бовжна хоархIам бола, чIогIа сий деш деша-де дивац дала из халкъа сцена, халкъа театр.

Укх а кхыдола а кхоачамбаьдаран дийнар прожал къамаьл дича районин библиотека заведующе ков. Волдовас, района культура Шен заведующе ков. Бартоева, Iаьлий-Юртарча исполкома председателе ков. Калоева, кхычар.

Собрание белгалдаьккха дийнар района предприятеш, совхозаш культура балха истар хилар, царна шоай культура очагаш гетараь биаьккхар.

Собрание къамаьл дир республика краеведчески музеера сhеча ков. Кудаснас, КПСС Наьсарой райкома секретаря ков. Гандалоева.

Культура болх тоабоергбола собрание бар собрание. Из кхоачашба хьажа бола цига деаьа йоаллаш хинцарам а, района общественность а, юрта балхача нахьа культурни вахар тоадара белиттахьа бола хулталрай а.

М. КАРАЕВ.

Къоначи рационализаторий слет

Укх деношка Ленина цIерагIча Грозненски мехкадьтта чекхдоахача завода клубе къоначо новаторий слет хилар. Цига дIахъ лоцам бар Грозненски мехкадьтта чекхдоахача заводий, Грозненски химкомбината къона рационализаторши изобретателаши.

Цига республика мехкадьттаи мехкадьтта-химически промышленность дIахо лертIавра перспективехи къоначо новаторашта аьалхашка латтача декхарахи доклад йир «Грознефтехимзаводы» объединение кертерча инженера заместителя ков. Мусаева.

Къоначо производственникашта каргIдувлача доккхийча гIулахех дувцаш технически прогресс чекхйоалахкхьа сихьара яхье а хьашпергIа къахьегара тIахьийхар къона рационализаторами изобретателаш слете къамаьл даьча ВЛКСМ Грозненски горкома секретаря Л. А. Шерозарингас.

Шоай балхахи дIахо де дерзIаради хьамарлаш дир къоначо новаторша. Цар творчески ювкъ къахьегама ветераний цIерагIча къоабалбоаьар Ленина цIерагIча мехкадьтта чекхдоахача завода оператора, Социалистически Къахьегама Турпала И. И. Ведерникова.

ДикагIболча дуккхача къоначо новаторашта сийлен грамоташ маьхьера совгIаташи делар. Укх бе Ленина цIерагIча мехкадьтта чекхдоахача завода № 7, ЭЛ-5 йолча установкай начальникаш Зиашин, Ахкадов, № 4 йолча цеха слесарь Азаров, приборист Тришкин, кхыбараш.

Л. ШАХОВА.

Декхар кхоачашдеш

Ши бутт кхочаш баьнабацар, Батыров Ахьмад Советски Эскаре гIулакх де ваха доазув лорадеча заставе вола. Из ха йоаккхаш цхьаьнкха бехктоахаме декхар тIалилладапар цунна. ХIаьта цхьан сарахьа из вахийтар, пограничникий говрашта кийтахь йол лорае. Къонача салтечоа хьехар дир, дIайоазийтар паровь, вакъвальнкхар.

Ах бийса яьнна ха хила мегар. ЧIоагIа наб йоагIар Ахьмада. БIаргаиогIараш цун лоллахьа доалаш вIашкаухар.

...Цу минотe... Фуй из? Аьла аргIа юхе цхьа Iаьржа хIама гучаьлар, тIаккха къайлалалар.

— Саца! — аьнна цIогIа тIехар Ахьмада автомата чаккхам хьаIайIай а тетта. Боадо юха ца сецаш, мела лахха гIа боахаш тIайоагIаш латтар. Ахьмада саца аьнна шозлагIа цIогIа техача а. ТIаккха аьлар Ахьмада:

— Саца, аз топ тох хьона!

Цхьабакъда, боадо дага ялар саца. Ахьмада лах оаар. Бийсанара сатем байра аьннача автомата дьача татах. Ахьмад меттавера кхорч кхоачадения автомат сецача... Таташа гIеттайир ерцига застава. АргIа гобир, тIаккха массанена бIаргайра дьара човнаш хинна кагаш хьекхаш керча говр. ...Дукха бийлар цу дийнахь Ахьмадах повкъостий... ШоллагIча дийнахь ерцига застава коа тIа мугIарах нийсъенна латтар.

— Курсант Батыров, строера аравала! — аьнна приказ делар застава начальника. Ахьмад дIаара а ваьнца юхь строегахь Iоллаш дIалттар. Шаста из цIийвеннавар из: йийна говр, хинна юхьIарж. «ХIанз бехке ве воллыргва хьона» — аьнна хетар, кхы а чIоагIагIа цIийхум. Цхьабакъда, застава начальника безаме бIаральежа. Ахьмад цецвоаккхаш, кулг тоIаль бархах аьлар декхар дика кхоачашдарах. Вежа из фу дертда а ца хоьш висар Ахьмад.

...Палат валанзар команди цу хана Ахьмада баркал аьнна. Ал шу гарга ха аьннача хана Ахьмада даьцар доазув толхадарь. Сона хьалхашка дада цу гIулакха темаш ху каьхатим. Ер а Н-ски застава начальнига Григорьева лакхе латтачи командонира дьхьийтача каьхата тIара выписка. «Ший декхар тIех дика кхоачадарах. Ший Даьхен беххьлача вела воI хиларах. Фийна доазув лардеш, моастагI тIех ца валийтарох аз дех шугар ков. Батыровна совгIат кулга. Капитан Григорьев».

ХIаьта гIулакх кхитадар. «Ваьдеча бийсан доазов ихе уллча мортара воагIар из. Гаьна доацаш аьлий дар. Ший никъ лоацбар дукха Ахьмад пох тIех вала хьежар. IохIал а ваьнна, урагIхьежача цунна дайра лакхе сата Iиндорехь. БIарга белла пIелт ца гуш баьде яр. Лакха гаьнаш сеттар. Детхаш догIа дар. ТIоа сеттар. До къуакхар. Ахьмада сиха хьалхаровеьнна, из саг хьалеца: — застаее гIорга вай, — аьлар. Цхьабакъда, жоп луш тоха марг кхайго жок техар лерга мал. ТIаккха дах ваар Ахьмада. Вок вIаьхвенна Iовжар. Дукха ма гоьш тIакхьачача невкъостана цхьана застае дIаваьгар цар доазув хоададе вениар. Из дешалера гIулакх карагIдаларах «Отличный пограничник» яха медаль елар Батыров Ахьмада.

Ахьмад ваьа 1948 шера ЭкажкъоагIий-Юртарча хьал дезале. ЭIанига волча хана да воацаш висар из. Цхьабакъда, бенкхаргIа болча невкъостана бIарг лекхаш воxI шерара йозала чакх а яьккха ПТУ дешарахар ве. ТIехдика дийна из чакхъяьккха шин шера болх бир капинрелал. ТIаккха эскаре гIулакх де мегар Ахьмад. Ше ваьча городе МалгIабеке цIавера. Цуд тIехьагIа цо эскаре сана тIехдика болх бир даl ах шера. Болх дика барах дукха грамоташ, ахчан премеш елай. «За трудовую доблесть» яха медаль а елай цунна. ЭIамига волча хана лена дига доаллаш цхьа хIама хар цун — вер хилар. Сенца экзаменаш дIа-елла Владивостоке медиституте деша вахав из. Цига а цун дьтув бахтхиларах теш. ХIана аьнча Ахьмад мочар, тIех дика, хIаьнала, ев ца лелаш къаьнийте, кхоачашду шоай дег чу латтар.

В. КАРТОЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ВЕДЗИЖЕВ АХЬМАД

САТЕМ БОЛАШ ЕЧА НАБАРА МАХ

ДУВЦАР

— Дала хIолакхе хьо, ма Iоалаш хьайба а да, — сердар Аюп вир массаза Iах. — Цхьа сахьат дац — хх аз цунна йоххI бизза ма дала, хIаьта а вIалла хIама ца дича санна Iеха а Iех.

Ер пхелагIа ди дар лерга нIана боаттIабе санна чIоагIа Аюпа коа ара Iеха. Е хIанз а укх коа дIа ца Iаммалга дале ... а, е юачох кIакха ца ваьлга дале а тIехадIехьа чIоарIагIа Iехар вир.

ЦIаккха вир лелаь вацар из, вудухьа цо хIанз чIоагIа тамаш йоца цу тайпара сатем боаца хьайбаш кхоабача нахах. Говр лелае, хьаьт дале нихал лелае, бакъда, хадамза Iехаш йола вир миштта лелаш! Цунна дагадаргIацар гIараш, таташа сага вахар лоацдаш кхаш ше мичахьа дийшад, бакъда, из хIанз дагахь тайца ваьнзар шийна хIама хоеча сиго мара из хадаь ца хиларах.

— Массанеца бехке ше лоархIар Аюпа. Де делачун ций хьнахьа Аюпа, уйла хьалаpe хIанз вир Iахаш массаза хоз бийсанна юкъе уралелха везаргвацар. Ахча дац ьнивадаларе ма новлагрий.

Коа а вена клайка аравальнхар юртахочо Татара ву Iурра Аюп.

— Салам Iалейкум! — салам делар Татара, новкъара шийна йитт тума корадича санна гIоазвьнна а волаш. Из миштта гIоазвьнна хиларах шийна хьа дика болх бахьеш вениай — те аьнна дагадехар Аюпа.

— Ва Iалейкум салам! — салам юхадерзадир Аюпа. — Ма дика болх ба, Татар, хьо вена, волле цIагIа чудоарга вай.

— Сихха хьаьша гIулакх де хьар Аюпа сесаг Зайба. Дикача фусам-нанас кхьдола гIулакхаш юстара а тетте массаза а ху хьаьца гIулакх.

ЧIаьлкигаш а дипр, чай, а мелар. Татар чIоагIа раьза хилар шийна дахьча хьоашала, фусам-нанна баркал аьлар.

— Аюп, — аьлар Татара, — гIулакха вена со хьо волча. Хьо тара новкъостал эш сона.

Юртахочун дешаша шек ваьккхар Аюп. Татара фу новкъостал эшаргда укхангар? Шиьгара наха гIуллкх эша совхоза управлющца а вац Аюп е юртсовета председатель а вац. Бакъда, хIаьта а хьаттар цо хьаьшига, шийгара эшар малагIа гIулакх да аьнна.

— Гой хьона, Аюп, — сихха хьалийцар Татара ше дела гIулакх. — КIоршийнахь йиний йоI маьре йода тхо. Хьайна ма хой хьона, совгIата хIама ца мичача мича варгза со. Хьогара юхалург пхи тума дехе ленавар со.

— ХIана лац из, юхалург, ахча, — аьлар Зайба деррига шийн хара долаш санна шийна а Аюпа а хьалхара. — Ахча цIагIа доаш а да, е хIанз-укх сахьате тхона сагота эшаш а дац.

Сесага дIаноаха, цунга барт бетта дагадеха сиш бийста латтар Аюп. Халла сацехар цо Татара ше гуча ца воакхаш. Дагахь сесага сердар из, цунах юкка кхаха шейтIа, ший цIа дIаиндер лерхIар.

— Фу дергда, — аьлар цо тIеххьара а хала са а къуалаш. Юхалург ахча-м лургда. Бакъда, са дехар да хьога дукха ца гоалеш йьадалахь, со се кистта ахча эшаргдолаш аз хьона.

Ахча дения цхьа бутт, а, ши бутт а баьлар, бакъда, Татар декхар юхадахьаш вацар. Аюп шийна дIара меIар тIа массаза вола чIоагIа бехказа вувлар из, тахан кхоана ахча хьадала доаш лора. Гаьна мел доал чIоагIагIа эгIазлавлар Аюп Татара бехказа вувларо, цо декхар гоадаро, мичча хана цхьа мукьагIа ший ахча юхакхолгарг хиларах доаш дуллаш латтар цо. ТIеххьара Татаргара ший ахча хьадеха вахача цун кхоачаш йоаллача карахь бIаргкхийтар Аюпа.

— Хьаннаш из вир? — хьаттар Аюпа ахча хьоахха ара дош.

— Са я... жоп делар цхьаккха хIама дага доладача Татара. ХьуниагIа нах ... ялат дахьа а эшаш йоалидахь кхьайба ца ма...

Шахьха цхьа хIама дагадехар Аюпа. Сихха тIаваха дIайийккха латта вир хьа, а аьста коаьнаIаргахь волавелар из.

— Татар, — аьлар цо, — са вха тума Iа хьадехча хьай вир чуйоалаергьа Iа. Дукха яхав со хьа наIарга, хIанз са наIарга хьо аха хьайна, — уж дешаш а аьнна вир а ийца дIавахар Аюп.

Дагахь чIоагIа гIадваха вар Аюп. Из тешаш вир, цхьаккха хь — бехк а ца хеташ ший декхар гоадеш волча Татаргара декхар хьадаьккха ца Iеш, ше цунна бекхам а беш хиларах. ХIаьта, тахан ца воагIа а, кхоана ахча а дахьаш Татара наIарга воагIаргхиларах шек вацар из.

Бакъда, Татар шоллагIча дийнахь вира тIехьа ваклал е Аюпа ахча хьа а декхар. ХIама дергдац, аьнна хетар Аюпа, ахча ца кораллоатIаш виса хургвац, кхоана хIаьта а вета а ваьза Iергваш. КхоалагIча дийнахьа а наIар тIа ваьзар Татар. Ахча ца корадоагIаш виса хила мег яхаш шийна саIехаш бора Аюпа.

...Хьалхарча дийнахьа виро дукха саготдацар Аюпа. Iеха кIордадича вир ше соцаргьа аьнна хетар цунна. Бийсанна хIаьта а мича Iехаргьа из. Наб е ма ваарггийна цун. Хоаш ма дий са мел доаллича хIамо бус наб елга. Бакъда вир бус а соцаш яцар. Iехача виро кхоалагIа ше набарах ваьккхача кхы са а на тохадения уравIхкхар из.

— Сесаг! — цIогIа техар цо цхьаккха хIама дага а доаяаш наб еш улла Зайба сона а йоаккхаш, — къора я хьо лерга нIана боаттIабе санна вир Iехаш ца хазаш.

— Фу хиннад-пига? — по яхачох кхета а ца кхеташ марагехьа дIахьежар сесаг.

— «Фу хиннад», «Фу хиннад», — сесиз дистабIара найхкхар Аюп. — Из нагIалт хьалларг Iехаш хазаний хьона?

— ХIа-а, — цо яхачох ше кхийтаи сатайра (Зайбай), — мела хургьа е хьога хила мег. Ян хIама йиалларий Iа цунна?

Аюпа дагадехар дукха йиллаена а вира ше ца хIама йилла хилар, бакъда, чий моладе, эшиеннавар из. Ведараш вIашкаеттаи таташ деш дукха нана — цIогIа а ваьлла хий а ийна аравахар. Бакъда, ер арара юха чувоагIаше шийлача хлео низ совбьккхача санна вир кхы а чIоагIагIа Iеха йоалелар. ЭгIазвахха сесагахьа дIахьежар Аюп.

— Хьо а цу дерригенна бехке, — тIачайхар ца, Зайбаи, — Са Iоавал гаргайоалие гIерташ Iа ца деш хIама дац. Хала садоахар Аюпа, лайсий санна вуххар из, наб ца ярах бIаргаш цIийдения дар.

— Со сенна бехке я? — боакъала а маро аьнача цецвьаккхар Зайба. — Мо/аш вооаш вий-те хьо? Дор вех вай хьона.

Сесага тIеххьара дешаш шийна футтаройна хьача санна хетаделар Аюпа, цар кхы а чIоагIагIа агIазвингар из.

— Венна воаллача хьай дахьа дайта цу лорага дарба, — цIогIа техар цо. — Хьа фу гIулакх дар сол хьалха а, иккха Татарга дайта ахча да ала? Мала вар, из ца аьлча хьо ца ютар? — КIирвенна сесага бIара а хьежаш дов дора Аюп.

Сесагага ахча я дахьаш из хьоагIе вир, ший дахьга дIале а аьнна балха вахар Аюп. ХIаьта, тахан мукъагIа Татара декхар хьадарга чIоагIа дог доахаш а вар из. Кхы хIама деие а ший гIулакхаш вир эшарг ма йий цунна.

— Татар верий? — хьаттар цо Зайбайга ше балхара чувоагIаше. Сесага жоп дала кхийнадацар кхий чура цIеноаш дIеле санна вир IаьдачIа хана. Вира свидалца дергашка цIелгаш а дехка хьаттар Аюп.

— Вий цIойла хьох а, хьа даьда...

Зайба чIоагIа раьза яцар вира леладечоа, фу хьашт дар Татаргар вир йоалае, из-м мичаь шийга доалла ахча хьа ца луш, наха лоархIаш а сий деш а саг ма вий из. Цу хабарга ладугIа а раьза ваьнн Аюп, из тешаш вир, кораллоаьма ше вир йоалахрах, ший декхар хьадаьккха ца Iеш, из гоадарах Татара боаттIаш бола бехкар а шо беш хиларах. Бакъда, Iехача виро сагот а дар хIанз из вир юха миита лургьяте яхаш уйла яь вар кист-каста.

— Турпаи наччахь вир хьа бела сацна кура ма йий хьо-м, — луш хулар Аюп. — Хьажа, дIадахаш вир ялат, йол ялат... Лургьяц, хьона! — цIогIа деттар цо вир ше яхачох хеташ санна. Ча даа, гIадамаш даа. Бакъда, вир шийга яхачунга ладугIаш вацар.

Цунна чIоагIа лоаш дар Татара вир юхалуьдар аьнна шийгара дехьлга.

Малх чубузаш латтар Аюп юрта юкъе аравальча. Дага а доацаш вIашагIкхеташ санна Татар бIаргагулга чIоагIа лоаш вар из.

Татара цIенна юххеда ер тIехвоалаш коа кулгаш детташ йоаллар Татара сесаг.

— Сайре дика хийла хьа, Яха, — цIогIа техар Аюпа Татара сесагага.

— Ой, сайро дика хьа а хийла, Аюп, — хьакхайкар Яха. — Хьо мишта нийсвеннав укхаза? — безаме хьаьттар Яхас, йнга вири доалла декхари вIалла доаьаш санна. — Хьо вIалла укхазахь хьавоалаш а ма вацар.

— Татар цIагIа вац?

— ЦIогIа-м ма вар из...Цхьинахьа кулгаш ца детташ Iергволаш мичав ер. — «ЦIенгахь дIа а йийрза кхайкар из: — Хозий хьона! Хьина ва вайцига, хьавола!..

Аюп шийна вайча пецвалаизар Татар. Ший декхар дIадеха из венав моттар цунна. «Даькъаза ма хила хьо, — уйлаш йора Татара. — КIезига сабар де мегаргдацар Iа хьа ахча ийце сигал ваха а мича вола со. Хьо ахча дIадаларахь хьалха хIама дерг ма дац из. КIезига сатоха».

Вевзаме моаршал хьаттар Татара хьашига. Нагахь Татара Аюп декхар дIадеха венав моттарга хиннадале, Аюпа Татара вир юхаехараш чIоагIаргIа лоаш хIама дацар.

— Ара дIана латт вай, цIогIа чутIоргда вай, — чуийхар Татара хьаьшига. — Са фусам-нанас хьай Зайбас деш дола хьоашал дергдашар мотташ-м вац хьо.

— А, — чуоагIаргвац, — аьлар Аюпа. Сона-м хов Яха дика фусам-нана йолга. Чува мукъа вац со, сагот а денна хьааравальннавар со.

Готта яхаш юахаш санна сагота нар Татар. ЧIоагIа новкъа дар цунна хIанзалца Аюпа ахча дIадулга ший вIаштIехь ца даьнна.

— Фуд хой хьона, Татар, — вIалла Татара дага а ца хиннар аьлар Аюпа. — Сона эгIаз ма гIолахь. Сихвелар со цу хана. Бакъда хIанз кхийттав со кIезига хIама бахьан долаш юртахочца эгIа мегарг ца хиларах. Сона чIоагIа новкъа да хьа вир айса йнга. Укх сахьате сона хиа а вайн хьай вир чуйоалле. Бакъда, цхьа декар да са хьога — сона бехк ма биллалахь. ХIаьта, хьай нийсденнача хана хьалургда Iа са декхар. Аз сихвергвац хьо.

Из дIаьха къамаьл ше деш Аюпа лерхIаш хиннар ши хIама дар: Татара шийх бакъахьар саг хетайтари, хIаьта Iеха вир из йолча даьга дIаюграйталгеи.

— А, мичара, — аьлар цхьаккха хIама дага доаьаш волча Татара. — Сона чIоагIа бехк хет хьох. Хьа декхар со дIадения валлалца укх коа ког боаккхаргбац шу вира. ХIаьта, каст а аз ахча дIалургхиларах шек хила везац хьо.

— Вай-м хийра нах дац, — аьлар Аюпа. — Вай товргдац кIезигача хIамана тIара нийIаса. Со-м теш Iа сай декхар хьалургда...

Тахани кхоанеи хургда

3 июнь

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА МАЙДА. 20.00. Кинофильмаш хьовкхарга.

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ПАРК. 18.30. Нохч-ГIалгIай филармоне симфоническа концерт. 19.00. Г. Пятигорске хиннача илла цIейна юкъа дикъа леппаш хиннача республика культпросветучилища деварзоа концерт. 19.00. Кинолекторий. «В. И. Ленина вахарех къахьегамен масалашка «четам балар» яха лекци. 20.00. СССР хьалх 50 шу дизара хетаь кинофестиваль.

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 9.00. Баракьаш даларех уж тагарех болча кружкаш занятеш. 10.00. Болх беш хургьа аттракционний кружок. 11.00. Берашта хетаь утренник 12.00. «Тимур цун команда» яхача А. Гайдара книжка бола дагахьара чтение. 13.00. А. С. Пушкин ваь 175 шу дизара денна хетаь литературни сайре хургья леввшиш зале. 19.00. Литературни альманах чьоаларгда. 20.00. Вай хинарча белахи чалхарий шоала хьахьаме выступлени.

ХИМИКИЙ КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 11.00. «Ирз долча тха берелах баркал да хьона, Даьхе!» яха берий утренник. 12.00. «Долача тIамаш бехктоахаме воаш вахар» яха кинофестиваль. 11.30. Къоначо техника клуб хьеллар. 13.00. Берий прикладной искусства выставки. 14.00. Берий утренник. 17.00. «ЛадугIа Нохч-ГIалгIай ашаранга» яха духовой оркестра выступлени. 19.00. «КПСС XXIV съезди Iилман-техниченски прогресси» яха лекци. 20.00. Кагирмой синалара сайре.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ЦIА. 10.00. Аьнадарча бола кургьа филателистий клуба занятеш. 11.00. «Марша догIалда, пионерски аьха» яха берий утренник.

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ 9.00. Берий кинофильмаш демонстраци. 10.00. Болх беш хургья аттракционний клуб. 12.30. Школьни агитбригади выступлени. 13.00. Яхнера бола гитара лакха Iомалургьдой кружока занятеш. 18.00. Болх беш хургьа «Атеист» яха клуб. 19.40. «Грозный» яха художественни фильм цхьаллерга.

4 июнь

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА МАЙДА. 20.00. Кинофильмаш хьоаларгда.

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ПАРК. 12.00. Волейболахи баскетболахи йола спортивни хьовш. 18.30. МВД клуба художественни самодеятельность концерт. 19.00. СССР хьалх 50 шу дизара хетаьб. В. И. Ленина цIерагIча ДК эстрадни коллективи концерт. 19.00. Кинолекторий. «А. С. Пушкин — Сийлахьа-юккха орсий поэт» яха лекци. 20.00. СССР хьалх 50 шу дизара хетаь кинофестиваль.

ФУТБОЛ

Йиьлагiча зоне чуйоагIача «А» классе шоллагIча группа команда самардийнахь такхьаьккхай кхолагIа тур.

Горькерча «Волга» команда счет 3:0 йолаш эшайир шовйшага хьовшалгIа дина Пятигорски «Машука» футболисташ. Г. Рыбинске моттигерча «Сатурнаша» ловаш хиннa «Терек» ийпар счет 0:1 йолаш. Кироваканера «Лори» команда счет 1:0 йолаш эшайир Волгоградерча «Баррикады» команда. Цу тайпара счет йолаш Тамбоверча «Ревтруда» эшайир Ставрополера «Динамо». Дзержинскерча «Химика» футболисташа пхьи Костромерча спартаковаша йиьи бургаш чутехар шоаца лоаваш хиннача Степанакертерча «Карабаха» Махачкаларча «Динамо» командай наIараша.

Кхо матч цхьанха а команда кот ца йолаш счет 1:1 йолаш чакхьаьннай: «Волгарь» (Астрахань) — «Ширак» (Ленинакан), «Спартак» (Рязань), — «Уралан» (Элиста), «Динамо» (Вологда) — «Динамо» (Кировобад).

ХАОТТАМ

Тахан республикан Гроненн хувкалуш мохаш и' йолаш, декъийла тIехьагIа цхьайолча моттигашка догIа а делаш, ди а къувлаш ха хила тарлу. Температура республике гIоала 27—32 градуси Гроене 29—31 градуси хургья.

Кхоанеи лоамеи, хувлалуш мохаш а болаш, догIа а ца делаш, тIаьхьхьача бовранагIа мух а хоекхаш ха хургья. Температура бийсанна 15—20 градуси дийнахьа 37—30 градуси хургья.

Метеостанци.

ХОАМ

Грозненски консерви завода хадаьнча болх бара эш:

1. слесараш - ремонтникаш — 3, 4, 5 разряда;
2. электромонтераш — 4, 5 разряда;
3. электротельферщикаш — 3 разряда;
4. кийча продукци тIайоттара грузчикаш;
5. хьачой;
6. бондараш;
7. электросварщикаш;
8. воккхагIвола бухгалтер;
9. счетни машиний оператор;
10. юртбоахама продуктаи чакхъяхара кхалнах.

Юртбоахама продуктаи чакхйоахача болхлошта цар балха норма кхоачашйича тарифни ставках доагIачун 75 процент тIатох.

Консервни промышленноста болхлошта заводе беча балха хадамза бола стаж дIалоархI, нагахьа санна болхлочо йиззача сезонагIа болх а бь, тIехьа тIайоагIача сезонагIа из оттаьча хана балха юхавоагIе. Пенси далара юкъехкийта бокъо луш йола шера болх бара стаж хул цох.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 2-44-66; редактора заместителя — 3-39-11; бехктоахаме секретаря — 3-34-59; партийни хьовха а культура отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-38; юрта боахама отдела — 3-42-22; письмай отдели бухгалтерий — 3-00-71.

«Грозненский рабочий» издательства типография, Революции проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 2-44-66; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-59; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-38; отдела сельского хозяйства — 3-42-22; отдела писем и бухгалтерии — 3-00-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05114. Заказ 3057.